

Gmina Pogorzela

Program ochrony środowiska

GMINA POGORZELA

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

NA LATA 2004-2007 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2015

Opracowała:
Maria Dobroń

Leszno, czerwiec 2004

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I. OGÓLNE UWARUNKOWANIA ZAŁOŻEŃ PROGRAMU	5
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	5
1.1. Polityka ekologiczna państwa.....	5
1.2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego	7
1.3. Program ochrony środowiska powiatu gostyńskiego	8
1.4. Inne programy dotyczące gminy Pogorzela.....	9
2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	11
2.1. Charakterystyka społeczno – gospodarcza gminy.....	11
2.2. Diagnoza stanu środowiska geograficznego	14
II. POLITYKA OCHRONY ŚRODOWISKA	29
1. OCHRONA ŚRODOWISKA WODNEGO.....	30
1.1. Zaopatrzenie w wodę	30
1.2. Gospodarka ściekowa	32
1.3. Cele ekologiczne	32
1.4. Główne kierunki działań.....	33
1.5. Podstawy prawne	36
2. GOSPODARKA ODPADAMI.....	37
2.1. Cele ekologiczne	38
2.2. Główne kierunki działań.....	39
2.3. Podstawy prawne	40
3. OCHRONA POWIETRZA.....	41
3.1. Cele ekologiczne	42
3.2. Główne kierunki działań.....	43
3.3. Podstawy prawne	44
4. OCHRONA PRZED HAŁASEM.....	44
4.1. Cele ekologiczne	45
4.2. Główne kierunki działań.....	45
4.3. Podstawy prawne	46
5. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	46
5.1. Cele ekologiczne	47
5.2. Główne kierunki działań.....	47
5.3. Uwarunkowania prawne	48
6. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	48
6.1. Ochrona gleb.....	48
6.2. Gospodarka surowcowa	48
6.3. Cele ekologiczne	49
6.4. Główne kierunki działań.....	50
6.5. Podstawy prawne	51
7. KSZTAŁTOWANIE LOKALNEGO SYSTEMU PRZYRODNICZEGO	52
7.1. Cele ekologiczne	52
7.2. Główne kierunki działań.....	53
7.3. Podstawy prawne	54
8. EDUKACJA EKOLOGICZNA	55
8.1. Cele ekologiczne	55
8.2. Główne kierunki działań.....	56
8.3. Podstawy prawne	56
9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	57
9.1. Zasady i organizacja zarządzania	57
9.2. Kontrola realizacji programu.....	59
10. ZADANIA INWESTYCYJNE NA LATA 2004 – 2007 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2015	61
SPIS TABEL	69
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	70

WSTĘP

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.¹ nakłada na gminy obowiązek sporządzenia programów ochrony środowiska. Program ochrony środowiska sporządzony dla gminy powinien określać cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, tj. mechanizmy prawno - ekonomiczne oraz środki finansowe. Zarząd gminy będzie sporządzać co dwa lata raporty z wykonania programu, które będą przedstawiane radzie gminy.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest program ochrony środowiska dla gminy Pogorzela, którego realizacja powinna przyczynić się do zachowania i poprawy stanu środowiska przyrodniczego w gminie. Opracowanie składa się z następujących etapów:

Etap I to charakterystyka uwarunkowań wpływających na kształt przyjętego programu ochrony środowiska gminy Pogorzela. Uwarunkowania te można podzielić na uwarunkowania zewnętrzne wynikające z:

- stanu legislacyjnego, tj. aktualnego stanu prawa polskiego oraz prawa wspólnotowego,
- polityki ekologicznej państwa,
- programów ochrony środowiska województwa wielkopolskiego oraz powiatu gostyńskiego,
- innych programów obejmujących swym zakresem obszar gminy Pogorzela,

oraz wewnętrzne wynikające z warunków społeczno – gospodarczych i stanu środowiska przyrodniczego gminy oraz dotychczasowych działań na rzecz ochrony środowiska.

Etap II to polityka ochrony środowiska ze wskazaniem głównych celów ekologicznych, kierunków działań oraz zadań warunkujących osiągnięcie tych celów oraz potencjalnych źródeł finansowania.

¹ Dz.U. Nr 62, poz. 627, art. 17, 18.

I. OGÓLNE UWARUNKOWANIA ZAŁOŻEŃ PROGRAMU

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Uwarunkowania zewnętrzne to uwarunkowania wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa, programów ochrony środowiska: województwa wielkopolskiego i powiatu gostyńskiego, innych programów obejmujących swym zakresem obszar gminy Pogorzela oraz aktualnego stanu legislacyjnego. W rozdziale tym zawarto krótką charakterystykę ww. dokumentów. Zagadnienia odnoszące się do gminy Pogorzela będą cytowane w rozdziale dotyczącym polityki ochrony środowiska gminy. Wykaz najważniejszych aktów prawnych zamieszczono na końcu kolejnych rozdziałów dotyczących polityki ekologicznej.

1.1. Polityka ekologiczna państwa

Głównym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI wieku oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju. Aktualna polityka ekologiczna obejmująca lata 2003-2006 oraz 2007-2010 dostosowana jest do wymagań funkcjonującej w tej dziedzinie praktyki Unii Europejskiej, w której średniookresowe programy działań na rzecz środowiska są sporządzane od wielu lat. Polityka ekologiczna państwa w treści zawiera cele i zadania o charakterze systemowym, zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii, dalszej poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, przeciwdziałanie zmianom klimatu.

W II Polityce ekologicznej państwa przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r., a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001 r. ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.):

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);

- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i 25% w stosunku do 2000 r. również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.;
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych oraz zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego, również o 30%;
- ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.;
- do końca 2005 r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”. Jest rzeczą niezbędną, aby wszystkie z wymienionych wyżej limitów (wskaźników) przyjętych w polityce ekologicznej znalazły odpowiednie odzwierciedlenie w wojewódzkich programach ochrony środowiska. W programach powiatowych i gminnych powinny one zostać ujęte (wybiórczo lub w pełnym pakiecie), w zależności od specyficznych warunków danego powiatu i gminy. Nie ma natomiast żadnej procedury ogólnego ustalania limitów gminnych, poza ewentualnymi porozumieniami między Ministerstwem Środowiska a zainteresowanymi samorządami.

1.2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego

Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego został opracowany na lata 2002-2014². Naczelną zasadą, którą przyjęto w działaniach zmierzających do zdrowego środowiska jest *zasada zrównoważonego rozwoju*, który to rozwój będzie realizowany poprzez właściwą politykę ochrony środowiska zintegrowaną z politykami innych dziedzin.

Główne cele to:

- minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko w skali województwa, w tzw. "gorących miejscach",
- racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych (racjonalizacja użytkowania wody, zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji, zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, racjonalne wykorzystanie gleb, wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych),
- zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią,
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją,
- zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania,
- zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych,
- ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

Za zadania priorytetowe na terenie województwa wielkopolskiego uznano: tzw. gorące punkty, zasoby wodne, gospodarkę odpadami, hałas. Oprócz wymienionych zagadnień uznano, że należy skupić się także na innych zagadnieniach wynikających z celów

² Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2014. ARCADIS Ekokonrem sp. z o.o. Wrocław 2002r.

sprecyzowanych w strategii rozwoju a będących szkieletem dla programu ochrony środowiska. Są to: racjonalne użytkowanie surowców w zakresie wykorzystania zasobów odnawialnych, higiena atmosfery, powierzchnia ziemi w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo i zasobów kopalin, ochrona zasobów przyrodniczych, awarie przemysłowe.

1.3. Program ochrony środowiska powiatu gostyńskiego

W 2001 r. dla powiatu gostyńskiego został opracowany Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska³. Wg autorów program ma spełniać zadanie bazy informacyjnej umożliwiającej kompleksowe planowanie i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego. Na opracowanie to składa się zestaw opracowań dla poszczególnych gmin i dla całego powiatu. W 2004 roku dokonano aktualizacji wspomnianego opracowania pod kątem sporządzenia programu ochrony środowiska⁴. W programie tym określono politykę ekologiczną oraz kierunki działań w zakresie następujących zagadnień:

- zasoby wodne,
- ochrona powietrza atmosferycznego,
- ochrona przed hałasem,
- ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- ochrona powierzchni ziemi,
- zasoby przyrodnicze,
- racjonalne użytkowanie surowców,
- przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom.

W programie zawarto również zagadnienia dotyczące edukacji ekologicznej i zarządzania środowiskiem. Program zadań inwestycyjnych obejmuje lata 2004 – 2007 z perspektywą do 2015 r. W harmonogramie zadań inwestycyjnych powiatu gostyńskiego są zawarte zadania dotyczące gminy Pogorzela. Zostały one ujęte w w harmonogramie zadań dla gminy.

W Programie uwzględniono założenia Polityki ekologicznej państwa i województwa wielkopolskiego. Zakłada się, że gminy powiatu gostyńskiego, opracowując gminne programy

³ Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska dla gmin powiatu gostyńskiego, gminy Kobylin oraz powiatu gostyńskiego. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej i EKO-EFEKT Sp. z o.o. Warszawa 2001 r.

⁴ Program ochrony Środowiska Powiatu Gostyńskiego. EKO-EFEKT Sp. z o.o. Warszawa 2004 r.

ochrony środowiska, uwzględnia założenia Programu ochrony środowiska w powiecie gostyńskim i zalecenia skierowane do gmin.

1.4. Inne programy dotyczące gminy Pogorzela

1.4.1. Międzygminny system kanalizacyjny gmin: Kobylin, Krobia, Pępowo, Pogorzela; koncepcja programowo – przestrzenna

Koncepcja międzygminnego systemu kanalizacji gmin Kobylin, Krobia, Pępowo, Pogorzela została opracowana w 2003 r. na zlecenie Międzygminnego Związku Wodociągów i Kanalizacji Wiejskich w Strzelcach Wielkich. Koncepcja zawiera:

- zużycie wody oraz bilans ilości ścieków i ładunku zanieczyszczeń dla miast i wiejskich jednostek osadniczych,
- charakterystykę istniejących systemów kanalizacyjnych pod względem technologicznym i formalno - prawnym,
- koncepcję rozwiązań technicznych wraz z analizą techniczno – ekonomiczną proponowanych grupowych systemów kanalizacyjnych,
- zaproponowano rozwiązania dla małych miejscowości i części miejscowości o rozproszonej zabudowie.

1.4.2. Program ochrony zlewni Baryczy

Gmina jako jednostka administracyjna jest sztucznie wydzielona z przestrzeni geograficznej, stąd nie można jej rozpatrywać wyłącznie w granicach administracyjnych, lecz należy uwzględnić szersze tło przyrodnicze. W przypadku ochrony wód niezbędna jest koordynacja w układzie zlewniowym. W 2002 r. został opracowany program ochrony wód zlewni Baryczy⁵. Cytowane opracowanie zawiera charakterystykę środowiska geograficznego zlewni Baryczy, wskazuje główne źródła zagrożeń oraz określa główne działania zmierzające do poprawy stanu i funkcjonowania środowiska.

Zgodnie z art. 47 ust. 3 i 7 Prawa wodnego⁶, Dyrektor RZGW we Wrocławiu 10 grudnia 2003 r. wydał rozporządzenie w sprawie określenia wód powierzchniowych zlewni Orli wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy

⁵ Studium techniczno – ekonomiczno - technologiczne „Program ochrony wód zlewni Baryczy” Instytut Gospodarki Przetworzonej i Komunalnej i ECO-EFEKT Sp. z o. o. Warszawa 2002 r.

⁶ Dz.U. z 2002 r. Nr 115, poz. 1229 z zm.

ograniczyć. Dla wyznaczonego terenu zostało wydane rozporządzenie Dyrektora RZGW we Wrocławiu w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Program zawiera podstawowe kierunki i zakres działań oraz konieczne środki zaradcze, umożliwiające zmniejszenie zanieczyszczenia wód spowodowanego głównie przez azotany pochodzące z działalności rolniczej. Przedmiotowy program w swych założeniach zmierza w kierunku:

- podnoszenia poziomu świadomości rolników i producentów rolnych w zakresie stosowania dobrych praktyk rolniczych, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu działalności rolnej na jakość poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego, głównie wodnego oraz wspomagania rolników przez specjalistów w zakresie stosowania odpowiednich rozwiązań organizacyjnych i środków zaradczych,
- poprawy rozwiązań w zakresie prawidłowego gromadzenia i stosowania nawozów organicznych, mineralnych i środków ochrony roślin z uwzględnieniem wymagań roślin uprawnych oraz zachowaniem optymalnych terminów agrotechnicznych,
- kontroli obiektów rolniczych pod względem zagrożenia środowiska w rejonie zagród wiejskich, obiektów hodowlanych, jak również terenów, na których stosowane są środki chemiczne oraz stałe i płynne nawozy organiczne,
- stałego monitorowania zasobności gleb w azot i inne składniki pokarmowe, zawartości składników zanieczyszczeń w wodach powierzchniowych, ze szczególnym uwzględnieniem azotanów, w wytypowanych punktach pomiarowych na terenie zlewni Orli.

W granicach zlewni Orli znajduje się około 75 % obszaru gminy Pogorzela.

2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

2.1. Charakterystyka społeczno – gospodarcza gminy

Gmina Pogorzela leży na południu województwa wielkopolskiego w powiecie gostyńskim. Sąsiadujące z nią gminy to: Borek Wlkp. (N), Koźmin Wlkp. (E), Krotoszyn (SE), Kobylin (S, SW), Pępowo (W), Piaski (NW).

Gmina Pogorzela zajmuje obszar 96,5 km², co stanowi około 11,9 % obszaru powiatu i 0,32 % województwa. Obecnie gminę zamieszkuje około 5,2 tys. osób (około 6,8 % ludności powiatu i 0,15 % ludności województwa) w tym miasto Pogorzela – 2 tys. osób (2003). Sieć osadniczą tworzy miasto Pogorzela oraz 17 miejscowości (w tym osady i przysiółki) położonych w 12 sołectwach. Ich potencjał ludnościowy jest mocno zróżnicowany – od kilkudziesięciu do blisko pięciuset mieszkańców. Tym samym zróżnicowany jest poziom wyposażenia ich w podstawowe usługi.

Miasto Pogorzela jest lokalnym ośrodkiem obsługi rolnictwa, gdzie skoncentrowane są usługi, handel i drobna wytwórczość. Miasto pełni funkcję ośrodka administracyjnego, kulturalnego, oświatowego (szkolnictwo ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne) oraz opieki zdrowotnej (apteki, gabinety specjalistyczne).

Gmina jest w całości zwodociągowana, brakuje natomiast sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków (poza małą oczyszczalnią w Głuchowie o przepustowości 50 m³/d). Z gazu sieciowego korzysta 27,5 % gospodarstw domowych, mimo że sieć gazowa dociera prawie do każdej miejscowości (poza Bielawami Pogorzelskimi). Gaz wykorzystywany jest głównie do celów bytowych. Istniejący układ komunikacyjny sieci dróg powiatowych i gminnych o utwardzonej nawierzchni zapewnia dostęp do każdej miejscowości w gminie.

2.1.1. Sytuacja demograficzna

Liczba ludności gminy w ciągu ostatnich kilkunastu lat podlegała niewielkim wahaniom, w ostatnich trzech latach z małą tendencją spadkową. Podobne tendencje utrzymują się również w całym powiecie gostyńskim. Struktura wieku ludności zmienia się na korzyść grupy ludności w wieku produkcyjnym (56,8%), rośnie też udział grupy poprodukcyjnej (14,6%), charakterystycznym staje się proces starzenia się ludności.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 w gminie Pogorzela było 1281 gospodarstw domowych. Przeciętne gospodarstwo domowe stanowiły

4 osoby. Głównym źródłem utrzymania pozostawała praca w rolnictwie oraz źródła niezarobkowe.

2.1.2. Rolnictwo

Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo, jego rozwojowi sprzyja wysoki udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni, bardzo dobre gleby (wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy wg IUNG w Puławach wynosi – 94,9 i jest najwyższy w województwie), położenie z dala od źródeł zanieczyszczeń oraz brak uciążliwego przemysłu.

Do rolników indywidualnych należy 87 % użytków rolnych, pozostała część należy do gospodarstw spółdzielczych (RSP w Kromolicach, Łukaszewie i Małgowie).

W produkcji rolnej zarówno produkcja roślinna jak i zwierzęca stoją na wysokim poziomie (powiat gostyński pod tym względem należy do najlepszych w regionie). W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż, buraków cukrowych i roślin pastewnych. Z ogółu gruntów ornych przeznaczonych pod zasiewy pszenica stanowi średnio jedną czwartą powierzchni, a mieszanki zbożowe około 20 %.

W produkcji zwierzęcej przeważa chów trzody chlewnej (obsada około 390 sztuk na 100 ha UR) oraz bydła (około 75 szt. na 100 ha UR).

2.1.3. Działalność gospodarcza

W końcu 2002 r. w systemie REGON zarejestrowanych było 271 jednostek prowadzących działalność gospodarczą, tj. niespełna 4,8 % ogółu zarejestrowanych w powiecie gostyńskim. Wskaźnik aktywności gospodarczej gminy (liczba podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) wynosi 53 i jest najniższym w powiecie (powiat 75). Najwięcej podmiotów prowadzi działalność związaną z handlem i naprawami, usługami budowlanymi oraz przetwórstwem przemysłowym.

Działalność produkcyjną (przetwórstwo przemysłowe) prowadzi około 14 % istniejących podmiotów (głównie przetwórstwo rolno-spożywcze oraz przetwórstwo drewna). Do największych firm zalicza się: Rzeźnictwo i Wędliniarstwo Z.J. Konarczak w Pogorzeli, PUP „Agromix” Sp. z o.o. w Bielawach Pogorzelskich, Przedsiębiorstwo Wielobranżowe we Wziąchowie, PPHU ACER Sp. z o.o. w Pogorzeli, ŁAGROM Sp. z o.o. w Pogorzeli.

Sektor publiczny (5 % podmiotów) reprezentowany jest przede wszystkim przez jednostki sfery budżetowej (administracja publiczna, szkolnictwo i bezpieczeństwo publiczne).

Sektor prywatny stanowią głównie zakłady osób fizycznych (84 % sektora prywatnego), przeważnie jednoosobowe. Podmioty gospodarcze skupione są głównie w Pogorzeli (63 %).

2.1.4. Gospodarka finansowa gminy

Kondycja finansów gminy decyduje o jej możliwości inwestowania w sfery związane z podnoszeniem jakości życia mieszkańców. W strukturze wydatków gminy istotna jest wielkość wydatków majątkowych (inwestycyjnych).

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z dnia 13 listopada 2003 r. określa źródła dochodów gminy na rok 2004, którymi są: podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach budżetu państwa (35,72 % podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy, 6,71 % podatku dochodowego od osób prawnych), dochody z majątku gminy, subwencje z budżetu państwa (podstawowa – w tym wyrównawcza i równoważąca; subwencja oświatowa), dotacje celowe z budżetu państwa oraz pozostałe dochody. O kondycji finansów gminy decydują przede wszystkim dochody własne.

Dochody budżetowe ogółem (2002 r.) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 1299 zł i były niewiele niższe od średniej (1309 zł) dla gmin w powiecie. Wydatki *per capita* kształtowały się odpowiednio: 1295 i 1363 zł.

W 2003 roku wykonanie budżetu gminy po stronie dochodów zamknęło się kwotą 6,96 mln. zł z tego 1,99 mln zł stanowiły dochody z podatków i opłat lokalnych (23 %). Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa wyniósł 5,6 %. Subwencje i dotacje celowe z budżetu państwa stanowiły ponad 66 % dochodów gminy.

Zakres wydatków gminy związany jest bezpośrednio z realizacją zadań określonych w art. 6 i 7 ustawy o samorządzie gminnym, do których należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów oraz zadania własne zaspokajające zbiorowe potrzeby gminy jako wspólnoty.

Wydatki gminy w 2003 roku wyniosły 6,87 mln zł, z czego zaledwie 0,84 % stanowiły wydatki inwestycyjne.

W strukturze wydatków budżetowych zdecydowanie dominowały wydatki na cele społeczne (około 67 %), przede wszystkim na: oświatę i wychowanie (57,5 %), pomoc społeczną (9,5 %). Wydatki na gospodarkę mieszkaniową, komunalną i ochronę środowiska stanowiły 8,8 % ogółu, a na funkcjonowanie administracji gmina przeznaczyła 14,7% swoich wydatków.

Ustawa z dnia 28 listopada 1998 r. o finansach publicznych stanowi (art. 113), że łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek oraz należnych odsetek i dyskonta, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, nie może przekroczyć 15 % planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego, natomiast łączna kwota długu gminy na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60 % jej dochodów w danym roku budżetowym.

Zadłużenie gminy w końcu 2003 r. związane ze spłatą kredytu bankowego było niewielkie, stanowiło 1,24 % jej dochodów. Według planu budżetu na 2004 rok zadłużenie zwiększy się do 1,7 %. Analiza budżetu 2003 i 2004 wykazała jednak brak wolnych środków, które można by przeznaczyć na inwestycje. Ich podjęcie w najbliższych latach, chociażby związane z realizacją PGO wymagać będzie wzrostu zadłużenia gminy jak również pozyskania środków pozabudżetowych w formie dotacji.

2.2. Diagnoza stanu środowiska geograficznego

2.2.1. Rzeźba terenu

Wg regionalizacji fizyczno – geograficznego podziału Polski wg. J. Kondrackiego gmina Pogorzela leży w podprowincji Nizin Środkowopolskich, makroregionie Niziny Południowowielkopolskiej, mezoregionie Wysoczyzny Kaliskiej. Jest to płaska równina denudacji peryglacialnej. Gmina Pogorzela leży w jej środkowej części na tzw. Równinie Koźmińskiej.

W rzeźbie powierzchni na terenie gminy można wyróżnić następujące formy morfologiczne:

- **Wysoczyzna morenowa płaska** zlodowacenia środkowopolskiego obejmująca obszar całej gminy. Deniwelacje na obszarze wysoczyznowym nie przekraczają 10 m. Najwyżej położony teren o rzędnej 135 m n.p.m. znajduje się w północno – zachodniej części gminy. Wysoczyznę morenową rozcinają obniżenia dolinne cieków o przebiegu południkowym.

- **Obniżenia dolinne** na terenie gminy tworzą trzy główne ciek: Rdęca i jej dopływ Ochla oraz Pogona. Dolina Pogony jest najslabiej wykształcona przez górny bieg ciek. Rozszerza się ona w kierunku północnym. Deniwelacje nie przekraczają tu 2 m. Doliny Rdęcy i Ochli są znacznie lepiej wykształcone a ich szerokość zwiększa się w kierunku południowym. Deniwelacje w dolinie Rdęcy przekraczają 20 m, a na południu gminy można wyróżnić dwa poziomy terasowe, terasę denną oraz terasę środkową.
- **Formy antropogeniczne** utworzone przez działalność człowieka, do których można zaliczyć wyrobiska związane z poborem surowców, nasyp kolejowy, itp. Morfologiczna działalność człowieka nie ogranicza się do tworzenia ww. form antropogenicznych, lecz również pośrednio wpływa na przebieg kształtowania powierzchni ziemi. Poprzez różne dziedziny gospodarki, zwłaszcza gospodarkę rolną, leśną, wodną, wpływa na charakter i przebieg procesów zarówno niszczących jak i budujących, powoduje ich ożywienie lub zahamowanie.

Na terenie gminy Pogorzela do czynników powodujących zmiany rzeźby terenu należy (w niewielkim stopniu) eksploatacja surowców naturalnych.

2.2.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne

Budowę geologiczną obszaru gminy scharakteryzowano na podstawie opracowania: „Surowce mineralne województwa leszczyńskiego w aspekcie ochrony złóż i środowiska naturalnego” (EKOKONREM 1992). Obszar gminy położony jest na Monoklinie Przedsudeckiej, którą na tym terenie budują utwory karbońskie i permskie oraz mezozoiczne prawie w całości przykryte utworami trzeciorzędowymi: oligoceńskimi, miocenijskimi i pliocenijskimi. Utwory oligoceńskie to piaski drobnoziarniste oraz ropy i mułki. Miocen tworzą głównie ropy, mułki z wkładkami węgla brunatnego oraz piasków i piaskowców. Osady pliocenu występują w postaci ropy poznańskich oraz piasków i w mniejszym stopniu piasków kwarcowych (drobnoziarnistych i pylastych) oraz mułków. Miąższość osadów pliocenijskich waha się od 20 do 125 m. Sporadycznie występują one na powierzchni, między Gumienicami a Pogorzela oraz na wschód od Gumienic. Na osadach trzeciorzędowych zalegają czwartorzędowe utwory plejstocenijskie zlodowacenia środkowopolskiego i holoceńskie. Miąższość czwartorzędowa wynosi ca 60 – 70 m.

Na terenie gminy jedynym udokumentowanym surowcem jest złóż kruszywa naturalnego „Międzyborze” o powierzchni 15120 m². Surowiec stanowią piaski, przeważnie

drobnoziarniste, rzadziej średnioziarniste pochodzenia wodnolodowcowego. Wg stanu na dzień 31.12.2000 r. zasoby wnoszą 56 tys. ton. Użytkownikiem złoża jest Urząd Miejski w Pogorzeli. W 2004 r. eksploatacja zostanie zaniechana. Do tej pory prowadzono prace poszukiwawcze za surowcami ilastymi w większości z wynikiem negatywnym. Jedyne eksploatowane w przeszłości złożo znajdowało się w rejonie Wziąchowa.

W północno - zachodniej części gminy prowadzono prace geologiczno – poszukiwawcze za węglem brunatnym (Zalesie – Pępowo). Stwierdzono występowanie włądek węgla na dużej głębokości nie mających znaczenia przemysłowego.

Prac poszukiwawczych dla znalezienia kruszywa naturalnego nie prowadzono. Eksploatacja żwiru z domieszką piasku na niewielką skalę ma miejsce w Bułakowie.

Na podstawie istniejących materiałów geologicznych określono obszary perspektywiczne, gdzie może występować kruszywo naturalne oraz surowce ilaste.

Wykaz i charakterystykę obszarów perspektywicznych i wyrobisk zawierają poniższe zestawienia.

Tabela 1. Obszary perspektywiczne

Obszar		Rodzaj kopaliny	Lokalizacja
Nr	Nazwa		
A	Elżbietków	kruszywo naturalne (piasek ze żwirem)	na NE od wsi Kacza Górka na SW od wsi Bułaków na N od Małgowa
B	Kacza Górka		
C	Bułaków		
D	Małgów		
E	Gumienice	surowiec ilasty dla celów ceramiki budowlanej	na N od Gumienic

Źródło: Surowce mineralne województwa leszczyńskiego w aspekcie ochrony złóż i środowiska naturalnego. Gmina Pogorzela. EKOKONREM. Wrocław 1992.

Tabela 2. Zestawienie wyrobisk

Lokalizacja		Charakterystyka wyrobiska
Nr	Miejscowość	
1	Pogorzela	Urządzony punkt przeładunkowy odpadów
2	Pogorzela	Złożo „Międzyborze” (piasek) do rekultywacji
3	Bułaków	Wyrobisko zrekultywowane
4	Małgów	W wyrobisku zgromadzone niewielkie ilości odpadów
5	Ochła	W wyrobisku zgromadzone niewielkie ilości odpadów

Źródło: Surowce mineralne województwa leszczyńskiego w aspekcie ochrony złóż i środowiska naturalnego. Gmina Pogorzela. EKOKONREM. Wrocław 1992. Uproszczona dok. geolog. w kat. C1 – A. Szapliński (2000 r.). Wizja lokalna.

2.2.3. Warunki wodne

Sieć hydrograficzna gminy Pogorzela należy do systemu wodnego Odry. Przez gminę przebiega dział wodny oddzielający zlewnie: Obry i Baryczy. Północna część gminy odwadniana jest poprzez Pogonę do Kościańskiego Kanału Obry, natomiast pozostała część poprzez Rdęcę i Ochłę i dalej Orłę do Baryczy.

Pogona jest lewobrzeżnym dopływem Kościańskiego Kanału Obry. Swój początek bierze na terenie Pogorzeli. W swym początkowym odcinku płynie przez grunty rolne, natomiast dalej na terenie gminy przez tereny leśne. Jej całkowita długość wynosi 22,3 km, z tego odcinek na terenie gminy około 4 km. Powierzchnia zlewni wynosi 134 km².

Rdęca to prawobrzeżny dopływ Orli wypływający z terenu gminy Koźmin. Całkowita jej długość wynosi około 30 km, z czego w obrębie gminy znajduje się odcinek liczący ca 12 km. Na cieku tym planowana jest budowa zbiornika retencyjnego *Kromolice*. Czasza zbiornika rozciągać się będzie od miejscowości Kromolice na terenie gminy Pogorzela, do Wziąchowa na terenie gminy Kobylin. Jego zadaniem będzie magazynowanie wody dla nawodnień rolniczych, spłaszczenie fali powodziowej, ponadto będzie pełnił funkcje rekreacyjną, a także hodowlaną (rybactwo).

Ochla – prawobrzeżny dopływ Rdęcy. Wypływa z gminy Pogorzela i wpada do Rdęcy na terenie Kobylina. Całkowita jej długość wynosi 13,2 km, z czego na terenie gminy Pogorzela znajduje się odcinek długości 7 km.

Spośród cieków przepływających przez gminę Pogorzela w monitoringu regionalnym w 2001 r. były badane wody Pogony. Stanowiska pomiarowe były zlokalizowane na terenie gminy Borek, w Trzecianowie i Jeżewie. W poniższym zestawieniu podano stan czystości wód Pogony w wymienionych punktach pomiarowych.

Tabela 3. Stan czystości Pogony w roku hydrologicznym 2001

Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Klasa czystości	Wskaźniki decydujące o wypadkowej klasie czystości
Trzecianów (12,5 km biegu rzeki)	non	potas, azot azotynowy, azot azotanowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny
Jeżewo (3,6 km biegu rzeki)	non	tlen rozpuszczony, BZT5, potas, azot amonowy, azot azotanowy, azot azotynowy, azoty ogólny, fosforany, fosfor ogólny, miano Coli

Źródło: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2001

Wody Pogony w Trzecianowie wykazywały nadmierne obciążenie biogenami i potasem, natomiast stan sanitarny i zawartość substancji organicznych odpowiadały III klasie czystości.

W miejscowości Jeżewo pogorszeniu uległ stan sanitarny rzeki i wzrosło jej obciążenie substancjami organicznymi. Porównując dane z 2001 r. z pomiarami z 1998 r. stwierdza się, że poziom zanieczyszczenia rzeki zwiększył się. Największym źródłem zanieczyszczeń dla wód Pogony są ścieki z oczyszczalni w Karolewie.

W 1999 r. badano wody Rdęcy w przekroju Kromolice. Były one średnio zanieczyszczone substancjami organicznymi, warunki tlenowe zmieniały się od I klasy do non. Wody wykazywały znaczne zanieczyszczenia substancjami biogennymi. Zasolenie utrzymywało się w II klasie. Stan sanitarny nie odpowiadał normom.

Na terenie gminy Pogorzela głównymi źródłami zanieczyszczeń są ścieki komunalne, pohodowlane oraz spływy powierzchniowe z pól.

Wszystkie jednostki osadnicze na terenie gminy są zwodociągowane, natomiast żadna z nich nie jest skanalizowana. Spośród istniejących zakładów przemysłowych tylko przedsiębiorstwo „Łagrom” w Głuchowie ma oczyszczalnię ścieków.

Rozmiar zagrożeń dla środowiska wodnego spowodowany spływami powierzchniowymi z pól zależy od fizjografii zlewni oraz sposobu ich zagospodarowania. Teren gminy Pogorzela to w dużym stopniu pola uprawne poddawane intensywnym zabiegom agrotechnicznym (nawozy, środki ochrony roślin). Przy braku barier biogeochemicznych w postaci zieleni redukującej zanieczyszczenia tereny rolne mogą stanowić zagrożenie dla środowiska wodnego. Dużym zagrożeniem dla stanu czystości wód są ścieki pohodowlane. Obornik gromadzony jest bezpośrednio na gruncie (często w bliskim sąsiedztwie cieków) a odcieki migrując w głąb gruntu lub spływając powierzchniowo do rowów lub cieków zanieczyszczają środowisko wodne.

Poziom wód gruntowych na przeważającej części gminy zalega głębiej niż 2 m p.p.t., miejscami powyżej 5 m p.p.t. Płytszym zaleganiem wód gruntowych charakteryzują się doliny rzeczne (poniżej 1 m p.p.t.). Do eksploatacji ujmowany jest poziom międzyglinowy. Na terenie gminy znajdują się dwa ujęcia zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Są to:

- Ujęcie Małgów o zatwierdzonych zasobach w kat. „B” z utworów czwartorzędowych w ilości 24,0 m³/h, składające się z dwóch studni o głębokości 33 m i nr 3 o głębokości 36 m. Do eksploatacji ujęto warstwę wodonośną zalegającą na zalegającą głębokościach: 24,8 – 33,0 i 26,0 – 34,0. Dla ujęcia wyznaczono strefę ochrony bezpośredniej 100 m².

- Ujęcie Wziąchów o zatwierdzonych zasobach w kat. „B” z utworów czwartorzędowych w ilości 39,0 m³/h, składające się z dwóch studni o głębokościach 69,5 i 71,5 m. Do eksploatacji ujęto warstwę wodonośną zalegającą na głębokości 46,5 – 55,5 m. Ujęcie posiada strefę ochrony pośredniej 17 m x 22 m .

2.2.4. Klimat

Według regionalizacji klimatycznej W. Okołowicza gmina Pogorzela leży w obrębie regionu śląsko-wielkopolskiego, reprezentującego obszar przewagi wpływów oceanicznych. Amplitudy temperatur są mniejsze niż w Polsce, wiosna wczesna i ciepła, długie lato, zima łagodna i krótka z nietrwałą pokrywą śnieżną (ca 58 dni). Długość okresu wegetacyjnego wynosi 220 dni.

Średnia miesięczna temperatura powietrza wynosi od 8,0 do 8,2°C, średnia najcieplejszego miesiąca (lipca) od 17°C do 18,1°C, a średnia temperatura stycznia od (-3) do (-2,8) C°.

Wilgotność względna powietrza kształtuje się podobnie jak na obszarze całego kraju; wartości najwyższe notuje się w okresie od października do stycznia (84-88%), minimum przypada na czerwiec i lipiec (72-74%). Jeśli chodzi o zachmurzenie, to najwyższe wartości notuje się również w okresie jesienno – zimowym, a najniższe we wrześniu i czerwcu.

Opady kształtują się nieco poniżej średniej krajowej. Maksimum przypada w maju i sierpniu, a najniższe sumy przypadają na miesiące zimowe (styczeń). Roczna suma opadów wynosi ca 550 mm.

Podobnie jak na terenie całego kraju przeważają wiatry zachodnie. Udział wiatru z sektora zachodniego (NW-SW) wynosi około 50 %. Najrzadziej występują wiatry północne i północno – wschodnie (poniżej 15%). Prędkości wiatrów są zróżnicowane, największe charakteryzują wiatry zachodnie, najmniejsze wiatry południowo – wschodnie i wschodnie.

Na charakter klimatu lokalnego wpływa między innymi rzeźba terenu, sposób jego użytkowana, obecność wód, charakter szaty roślinnej.

Obszary wyniesione charakteryzują się wyrównanymi warunkami termicznymi, równomiernym nasłonecznieniem, małą wilgotnością i korzystną wymianą powietrza. Są zatem korzystne zarówno dla użytkowania rolniczego jak i dla osadnictwa.

Ciągi dolinne są miejscami gromadzenia i przemieszczania się mas chłodnego powietrza, charakteryzują się większą wilgotnością powietrza, niższymi temperaturami minimalnymi, skłonnością do mgieł i inwersji temperatur.

Tereny zalesione charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi o zmniejszonych dobowych wahaniach, nieco gorszymi warunkami solarnymi z uwagi na zacienienie. Są to jednak tereny o powietrzu wzbogaconym w tlen, ozon, olejki eteryczne podnoszące komfort bioklimatyczny.

2.2.5. Warunki glebowe

Użytki rolne na terenie gminy Pogorzela zajmują 75,3 % powierzchni, tj. 7267 ha. Z tego na grunty orne przypada 95,9 %, na użytki zielone 4,0 %, sady 0,1 %. Lasy zajmują 17,3 % ogólnej powierzchni gminy.

Tabela 4. Użytkowanie gruntów

	Powierzchnia gminy	w tym:					
		Razem	Użytki rolne			Lasy	Inne
			grunty orne	sady	łąki i pastwiska		
ha	9647	7267 (100%)	6970	5	292	1670	710
%	100,00	75,3	95,9	0,1	4,0	17,3	7,4

Źródło: Ważniejsze dane o powiatach i gminach województwa wielkopolskiego. Urząd Statystyczny Poznań 2002

Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Pogorzela wg Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach wynosi 94,9 punktów. Dla porównania w gminach województwa wielkopolskiego wynosi on od 41,4 do 94,9 punktów. Waloryzacja przestrzeni produkcyjnej wg IUNG polega na ocenie podstawowych czynników środowiska przyrodniczego (metodą punktową), tj. gleb, agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych.

O sposobie użytkowania gruntów rolnych decyduje zdolność produkcyjna gleb, którą określają klasy bonitacyjne. Wśród gruntów ornych na terenie gminy Pogorzela zdecydowana większość to gleby wysokich klas bonitacyjnych. Przeważają gleby klasy III a i b (łącznie 81,3%). Niewielki areał (1,2 %) stanowią gleby klasy II, gleby klasy I nie występują. Gleby klasy IV (a, b) stanowią 12,6 %, natomiast pozostałe 4,9 % to gleby klasy V i VI.

Wśród użytków zielonych przeważają klasy IV (55,9 %), niewiele mniej stanowią użytki zielone klasy III (39,3 %). pozostałe to: 1 % - użytki zielone klasy II i 3,8 % - klasy V.

Tabela 5. Klasyfikacja gleboznawcza użytków rolnych

Użytki rolne - klasy	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Grunty orne /%/	1,2	48,6	32,7	10,9	1,7	4,1	0,8
Łąki, pastwiska /%/	1,0	39,3		55,9		3,8	-

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. IUNG Puławy.

W odróżnieniu od klas bonitacyjnych, które w przybliżeniu oddają ogólną wartość produkcyjną gleb w naturalnych warunkach gospodarowania, pełną rolniczą ich przydatność określają kompleksy rolniczej przydatności. Kompleksy rolniczej przydatności obejmują takie zespoły różnych i różnie położonych gleb, które wykazują zbliżone właściwości rolnicze i mogą być podobnie użytkowane. Stanowią niejako typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej, które winny determinować dobór roślin uprawnych. Nazwy kompleksów pochodzą od nazw zbóż, uznanych w naszych warunkach za najbardziej właściwe rośliny wskaźnikowe. Poniższe zestawienie zawiera krótką charakterystykę występujących na terenie gminy kompleksów glebowych, ich udział w ogólnej powierzchni użytków rolnych oraz rozmieszczenie przestrzenne.

Tabela 6. Kompleksy przydatności rolniczej gruntów

Kompleksy rolniczej przydatności	Grunty orne									Użytki zielone	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	2z	3z
%	0,3	76,9	0,04	13,6	3,8	4,1	1,0	0,2	0,1	98,3	1,7

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. IUNG Puławy.

- Określając ogólnie stopień funkcjonalnej przydatności gleb, to:
 - kompleksy glebowe od 1-5 zaliczyć można do terenów bardzo korzystnych dla intensywnej produkcji rolnej (stanowią 94,64 %),
 - od 6 - 7 mało przydatne dla produkcji rolnej, natomiast korzystne dla rozwoju funkcji pozarolniczych (5,1 %),
 - kompleksy glebowe 8 i 9 przydatne dla produkcji rolnej, lecz wymagające regulacji stosunków wodnych (0,3 %).

W obrębie użytków rolnych warstwy przypowierzchniowe (do 1,5 m) powstały z różnych utworów geologicznych, stanowiących jakościowo różnorodny materiał glebotwórczy. Przestrzenne rozmieszczenie typów i gatunków gleb ma ścisły związek z rozmieszczeniem przestrzennym skał macierzystych. Na podłożu gliniastym w postaci piasków gliniastych

mocnych i glin wytworzyły się bardzo dobre i dobre zaliczane głównie do kompleksów 2, a lokalnie w sąsiedztwie obniżeń dolinnych 4. Są to na ogół gleby brunatne tworzące bardzo zwarte kompleksy nadające się do intensywnej produkcji rolnej. Gleby słabe, głównie bielcowe kompleksu 6 i 7 wytworzyły się na podłożu piaszczystym (piaski gliniaste słabe i luźne). Występują one mozaikowo w obniżeniach dolinnych. W ich sąsiedztwie występują niewielkie fragmenty gleb brunatnych wylugowanych kompleksu 5, które wytworzyły się na piaskach gliniastych lekkich. Użytki zielone, w zdecydowanej większości średnie, występują w obniżeniach dolinnych.

Degradacja gleb. Gleby wytworzone głównie na podłożu piaszczystym koncentrujące się w obniżeniach dolinnych ceków, przy braku zieleni są narażone na erozję wietrzną. Wskutek wywiewania znacznych ilości części mineralnych i organicznych powodowane są szkody w uprawach. Grunty zagrożone erozją powinny mieć krótki okres ugorowania. Zagrożenie erozją wietrzną gleb wytworzonych z utworów gliniastych, przy małych spadkach jest niewielkie. Mogą być wywiewane najdrobniejsze i najcenniejsze części koloidalne, spławialne i pyłowe.

Jednym ze skutecznych sposobów zapobiegania erozji wietrznej jest wprowadzanie barier w postaci pasów zadrzewień śródpolnych.

W praktyce rolniczej gleby silnie zakwaszone i o bardzo niskiej zawartości przyswajalnych składników należy traktować jako gleby zdegradowane. Odczyn, którego miarę stanowi pH, jest podstawowym i najłatwiej wymierzalnym wskaźnikiem żyzności gleby. Gleby użytków rolnych powinny wskazywać wartość pH w granicach 5,0–7,0. Wartość pH poniżej 4,5 sygnalizuje niebezpieczeństwo degradacji gleby, a wartość powyżej 7,0 świadczy o jej alkalizacji, która może wykazywać ujemne skutki dla gleby i roślin. Na terenie gminy gleby o odczynie kwaśnym stanowią 55 % (12 % - bardzo kwaśne, 32 % kwaśne, 36 % lekko kwaśne), gleby o odczynie obojętnym - 14 %, a o odczynie zasadowym 6 %. W związku z tym 23 % gleb to gleby, gdzie konieczne jest wapnowanie, 13 % stanowią gleby, których wapnowanie jest potrzebne, a w przypadku 19 % gleb wapnowanie jest wskazane.

Skazenie gleb. Obszar województwa wielkopolskiego został objęty monitorowaniem regionalnym, który miał na celu ocenę skażenia gleb. Została ustalona sieć punktów pomiarowych na lata 2000 – 2004, wg której są prowadzone obserwacje stanu chemicznego gleb. Na terenie gminy Pogorzela został wyznaczony punkt pomiarowy w miejscowości

Głuchów (wł. Paweł Andrzejczak). Za punkt pomiarowy przyjęto poletko 10 x 10 m wyznaczone na jednolitej typologicznie glebie. W przypadku Głuchowa to grunty 2 kompleksu gleb brunatnych wylugowanych (pgm/gl) klasy IIIa. W punkcie pomiarowym pobrano dwie próbki glebowe: jedną z warstwy od 0 – 20 cm, drugą 0 – 60 cm. Przy zaliczeniu gleby do odpowiedniego stopnia zanieczyszczenia uwzględniono: odczyn gleby, skład granulometryczny oraz zawartość substancji organicznej.

Gleba w omawianym punkcie pomiarowym została określona jako kwaśna (pH 4,3). Wskazuje to na niewłaściwe nawożenie wapnem nawozowym. Niski odczyn pH poniżej 5 może powodować, że metale ciężkie stają się łatwiej przyswajalne, oddziałują toksycznie na wzrost roślin i łatwiej dostają się do cyklu pokarmowego zwierząt i ludzi.

W punkcie pomiarowym w Głuchowie nie stwierdzono zanieczyszczenia gleby metalami ciężkimi.

2.2.6. Szata roślinna

Szata roślinna gminy Pogorzela jest mało urozmaicona. Lasy zajmują 17,3 %, użytki zielone tylko 4,0. Pozostałe elementy szaty roślinnej to parki wiejskie, zieleń cmentarna, wszelkiego rodzaju ciągi zadrzewień, sady, sezonowe uprawy polowe, chwasty.

Lasy na terenie gminy zajmują powierzchnię 1670 ha, z czego 1547,05 ha podlega Nadleśnictwu Piaski. Średni wiek drzewostanu wynosi 57 – 60 lat. Lasy te tworzą cztery uroczyska:

- **Uroczysko Pogorzela** to zwarty kompleks leśny w północnej części gminy. W przeważającej części jest to typ siedliskowy lasu świeżego oraz lasu mieszanego świeżego i boru mieszanego świeżego. Fragmentami w sąsiedztwie cieków występują drzewostany typowe dla siedlisk wilgotnych. Są to: las mieszany wilgotny, bór mieszany wilgotny oraz fragmenty lasów łągowych.
- **Uroczysko Mycielin** to niewielkie kompleksy leśne na wschód od uroczyska Pogorzela. Dominują lasy na siedliskach suchych, tj. siedliska lasu świeżego, lasu mieszanego świeżego, boru mieszanego świeżego. Niewielki fragment przy granicy gminy to las wilgotny.
- **Uroczysko Pępowo** to zwarty kompleks leśny na zachód od Pogorzeli. Dominującym typem siedliskowym jest las świeży. Na południe od leśniczówki Dobrapomoc występują fragmenty lasów na siedlisku wilgotnym, tj. las wilgotny i ols.

- **Uroczysko Kromolice** to niewielki kompleks leśny w południowo – wschodniej części gminy. Tworzy go las świeży i las wilgotny.

Niezwykle cenne z punktu widzenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego są zbiorowiska zaroślowe. Są to: wikliny nadrzeczne, zarośla śródpolne (tarninowo – głogowe, występujące na miedzach, skarpach dróg, obrzeżach lasów).

Wśród ekosystemów nieleśnych można wydzielić zbiorowiska naturalne oraz zbiorowiska pochodzenia antropogenicznego.

Zbiorowiska naturalne to głównie zespoły roślinności wodnej, błotnej i szuwarowej występującej w dolinach cieków. Zbiorowiska nieleśne pochodzenia antropogenicznego zawdzięczają swe istnienie działalności człowieka. Należą do nich *zbiorowiska półnaturalne i zbiorowiska synantropijne*.

Zbiorowiska półnaturalne reprezentowane są głównie przez łąki kośne skupione w obniżeniach dolinnych. Łąki i pastwiska zajmują 4,0 % powierzchni gminy. Zbiorowiska synantropijne to głównie chwasty, których istnienie uzależnione jest ściśle od zabiegów agrotechnicznych.

Osobną grupę stanowi zieleń urządzonej, do której można zaliczyć: zieleń cmentarną, zadrzewienia przydrożne, śródpolne i wzdłuż cieków, a także parki w Pogorzeli, Bielawach Pogorzelskich, Bułakowie, Wziąchowie, Łukaszewie, Ochli i Kromolicach.

Dwa fragmenty lasu zostały objęte ochroną polegającą na prowadzeniu w nich gospodarki leśnej na zasadach określonych w sposób szczegółowy. Są to drzewostany nasienne:

- oddział 202 a (9,71 ha) na terenie Leśnictwa Siedmiorogów,
- oddział 222 f (5,87 ha) na terenie Leśnictwa Międzyborze.

Cenne fragmenty szaty roślinnej proponuje się objąć ochroną prawną. W uroczysku leśnym Pogorzela (oddziały; 238 a, b, 239 a-c) za cenny fragment uznano stare drzewostany dębowe na ciężkich glebach ilastych. Proponuje się utworzenie rezerwatu „Dąbrowa Pogorzela”, reprezentującego typowy fragment ekosystemu Płyty Krotoszyńskiej. Powierzchnia planowanego rezerwatu – 47,34 ha, w tym las – 46,37 ha.

Na terenach leśnych występują również drzewa kwalifikujące się do objęcia ochroną prawną w formie pomników przyrody. Wykaz tych drzew zawiera poniższa tabela.

Tabela 7. Drzewa o charakterze pomnikowym

Leśnictwo	Oddział /nr/	Gatunek /szt./	Wiek /lat/	Obwód /cm/	Wysokość /m/
Siedmiorogów	206 k	dąb/4	210	414	23
	206 l	dąb/2	210	450	26
	208 f	dąb/1	210	490	27
	213 f	dąb/1	210	440	25
	213 h	dąb/1	210	628	24
	217 a	brekinia/1	120	160	24
Międzyborze	223 n	lipa/1	130	226	14
	243 b	dąb/1	160	436	28
	244 g	dąb/1	250	568	30
	251 b	dąb/7	300	408	30
Dobrapomoc	340 f	brekinia/1	100	126	18

Źródło: Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Piaski na okres 1.01.99-31.12.2008 r. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu. Poznań 2000 r.

Grunty leśne podlegają ochronie na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Ich ochrona polega na:

- ograniczeniu przeznaczenia ich na cele nieleśne lub nierolnicze,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

2.2.7. Przyrodnicze powiązania gminy z otoczeniem

Gmina jako jednostka administracyjna jest sztucznie wydzielona z przestrzeni geograficznej, stąd nie można jej rozpatrywać wyłącznie w granicach administracyjnych, lecz należy uwzględnić szersze tło przyrodnicze. Mając to na uwadze, w niniejszym opracowaniu uwzględniono: położenie gminy w układzie krajowej sieci ekologicznej, powiązań hydrograficznych i hydrogeologicznych.

2.2.7.1. Powiązania hydrograficzne i hydrogeologiczne

Sieć hydrograficzna gminy Pogorzela należy do systemu wodnego Odry. Przez gminę przebiega dział wodny oddzielający zlewnie Obry i Baryczy. Południowa i środkowa część gminy odwadniana jest poprzez dopływy Orli, a północna poprzez dopływ Kościańskiego Kanału Obry. Całkowita powierzchnia zlewni Orli wynosi 1546,5 km², z tego ca 70 km², tj. około 4,5 % przypada na gminę Pogorzela. Całkowita powierzchnia zlewni Kościańskiego

Kanału Obry wynosi 1264,3 km², z tego na teren gminy Pogorzela przypada ca 26 km², tj. około 2 %.

Użytkowym poziomem wodonośnym na terenie gminy jest poziom czwartorzędowy. Przez gminę przebiegają doliny kopalne, na których bazują ujęcia zarówno na jej terenie jak i poza granicami. Gmina leży poza głównymi zbiornikami wód podziemnych, poza niewielkim fragmentem w okolicy Bielaw Pogorzelskich, który znajduje się w granicach struktury międzymorenowej rejonu Gostynia (ONO 308).

Wykazanie powiązań wskazuje na zasięg rozprzestrzeniania się ewentualnych zanieczyszczeń. Sposób gospodarowania przestrzenią w granicach danej zlewni ma wpływ na ogólnie pojęte środowisko wodne danej zlewni, głównie na stopień zanieczyszczenia oraz retencję wód.

2.2.7.2. Gmina Pogorzela w Krajowej Sieci Ekologicznej

Jedną z przyczyn degradacji środowiska przyrodniczego jest dzielenie przestrzeni na izolowane obszary. Aby przeciwdziałać temu niekorzystnemu zjawisku stworzono koncepcję łączenia bogatych i dobrze zachowanych ekosystemów korytarzami ekologicznymi w *Ekologiczny System Obszarów Chronionych*. Zadaniem tych korytarzy jest umożliwienie migracji organizmów żywych.

Aby ujednoczyć kryteria wyróżniania poszczególnych elementów sieci opracowano projekt *Krajowej Sieci Ekologicznej*, która wchodzi w skład *Europejskiej Sieci Ekologicznej (EEKONET)*. Jest to sieć obszarów powiązanych przestrzennie i funkcjonalnie oraz objętych różnymi formami ochrony i zagospodarowania przestrzennego.

W skład Krajowej Sieci Ekologicznej, podobnie jak w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej wchodzi:

- Obszary węzłowe – jednostki wyróżniające się z otoczenia bogactwem ekosystemów o charakterze zbliżonym do naturalnego, od seminaturalnych i antropogenicznych bogatych w gatunki roślin i zwierząt, do tradycyjnych agrocenoz. W obrębie obszarów węzłowych wyróżnia się biocentra, które stanowią obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są one strefami buforowymi o wyróżniających się walorach. Strefy buforowe określają zasięg przestrzennych powiązań funkcjonalnych, biotycznych i abiotycznych w całym obszarze węzłowym.

- Korytarze ekologiczne – struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich. Korytarze ekologiczne mogą mieć postać:
- ciągłych form liniowych, wyróżniających się wśród otoczenia, o znacznie zmniejszonej intensywności użytkowania i gospodarowania,
- obszarów układających się w pasma łączące poszczególne obszary węzłowe,
- korytarze, które nie mają ciągłości strukturalnej, ale zachowują ciągłość funkcjonalną, np. ostoje ptaków wędrownych.

Korytarz ekologiczny jest pojęciem względnym, co oznacza, że obszary węzłowe w skali lokalnej mogą tworzyć korytarze w skali regionalnej.

Gmina Pogorzela leży poza elementami wchodzącymi w skład Krajowej Sieci Ekologicznej. Łączność z tym systemem powinny zapewniać lokalne korytarze ekologiczne w postaci ciągów dolinnych rzek: Rdęcy z Ochłą oraz Pogony. Doliny Rdęcy i Ochli łączą się z korytarzem ekologicznym o charakterze regionalnym, którego rolę pełni dolina Orli. Dolina Orli zaś łączy się z obszarem węzłowym o charakterze międzynarodowym – Stawy Milickie (18M). Z kolei w kierunku północnym łączność z korytarzem ekologicznym rangi regionalnej (Kościański Kanał Obry) zapewnia dolina Pogony. Kościański Kanał Obry łączy się natomiast z obszarem węzłowym rangi krajowej – Obszar Pojezierza Leszczyńskiego (4K). Istotną rolę w utrzymaniu powiązań ekologicznych na szczeblu lokalnym pełnią ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz wzdłuż drobnych rowów i cieków.

Lokalne korytarze ekologiczne to struktury nieciągłe, wymagające podbudowy biologicznej.

2.2.8. Główne problemy środowiskowe na terenie gminy

Środowisko przyrodnicze, w tym jego zasoby, walory, poszczególne elementy i cechy, poddawane jest różnym szkodliwym oddziaływaniom. Źródła niekorzystnych oddziaływań mogą być zlokalizowane na terenie gminy jak również mogą pochodzić z zewnątrz. Podstawowymi źródłami zagrożeń najczęściej są: urbanizacja, brak infrastruktury technicznej, przemysł, transport, rolnictwo. Zagrożenia antropogeniczne zatem są związane z różnymi sposobami korzystania ze środowiska przy jednoczesnym braku właściwych urządzeń infrastruktury technicznej.

Do najważniejszych problemów wymagających rozwiązania na terenie gminy zaliczono:

- **nieuregulowaną gospodarkę ściekową,**
- **nadmierny odpływ związków azotu ze źródeł rolniczych spowodowany niewłaściwym postępowaniem ze ściekami pochodzącymi i nawożeniem, przy braku obudowy biologicznej cieków i zbiorników wodnych.**

II. POLITYKA OCHRONY ŚRODOWISKA

Polityka ochrony środowiska powinna polegać na zapewnieniu zrównoważonego rozwoju poprzez ochronę i poprawę stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody sprzyjające rozwojowi społeczno – gospodarczemu poprzez:

- stworzenie warunków sprzyjających właściwemu funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego dla rozwoju funkcji społecznych i gospodarczych.

Polityka ekologiczna gminy dotyczy następujących zagadnień stanowiących odrębne rozdziały.

1. Ochrona środowiska wodnego.
2. Gospodarka odpadami.
3. Ochrona powietrza.
4. Ochrona przed hałasem.
5. Promieniowanie elektromagnetyczne.
6. Ochrona powierzchni ziemi.
7. Kształtowanie systemu przyrodniczego gminy.
8. Edukacja ekologiczna.
9. Zarządzanie programem ochrony środowiska.
10. Zadania inwestycyjne na lata 2004 – 2007 z perspektywą do 2015 r.

Zagadnienie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych nie stanowi odrębnego rozdziału, lecz zawiera się w treści pozostałych.

Każdy z rozdziałów zawiera krótką charakterystykę stanu istniejącego na terenie gminy, główne cele ekologiczne zawarte w Polityce Ekologicznej Państwa, Programie Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego, w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Gostyń, określenie głównego celu ekologicznego dla gminy oraz kierunków realizacji, wykaz najważniejszych aktów prawnych.

Dla gminy Pogorzela wyznaczono następujące główne cele ekologiczne, dla których określono kierunki działań warunkujących realizację tych celów, a mianowicie:

1. Zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości.
2. Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania.
3. Eliminowanie czynników mogących wpływać na pogorszenie stanu czystości powietrza atmosferycznego.
4. Zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.
5. Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi.
6. Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.
7. Ochrona i wzbogacanie systemu przyrodniczego gminy.
8. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

1. OCHRONA ŚRODOWISKA WODNEGO

Głównym aktem prawnym regulującym gospodarowanie wodami jest Ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001⁷. Ustawa reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi.

Ochrona wód polega między innymi na unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczenia substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego, a także na zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody. Ochrona dotyczy cieków, rowów, oczek wodnych, stawów oraz ujęć wód podziemnych. Dla ujęć wód podziemnych w Małgowie i Wziąchowie ustanowiono strefy ochrony bezpośredniej. W obrębie gminy Pogorzela znajduje się fragment strefy ochrony pośredniej ujęć w Łagiewnikach znajdujących się na terenie gminy Kobylin.

1.1. Zaopatrzenie w wodę

Miasto Pogorzela oraz wiejskie jednostki osadnicze na terenie gminy są zaopatrywane w wodę z dwóch ujęć własnych zlokalizowanych w Małgowie i Wziąchowie oraz z trzech ujęć

⁷ Dz. U. Nr 115, poz. 1229

spoza obszaru gminy. Zasoby wód podziemnych należą do wód średniej jakości, które po uzdatnieniu nadają się do picia. Jakość wód ulega okresowym zmianom jakości co spowodowane jest przenikaniem do środowiska gruntowo - wodnego zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego oraz ze strony nieuregulowanej gospodarki ściekowej na terenie całej gminy.

Z ujęcia w Małgowie zaopatrywane są w wodę następujące miejscowości: Małgów, Bułaków, Kaczagórka, a z ujęcia we Wziąchowie: Wziąchów, Paradów i Kromolice. Pozostałe miejscowości są zaopatrywane w wodę z ujęć spoza gminy. Z ujęcia w Siedlcu (gm. Pępowo) zaopatrują się w wodę Gumienice i część Pogorzeli; z ujęcia w Łagiewnikach (gm. Kobylin) – Pogorzela, Ochla, Głuchów i Elżbietków; z ujęcia w Siedmiorogowie (gm. Borek Wlkp.) – Międzyborze.

Długość sieci na terenie gminy wynosi 73,7 km, z czego 10,2 km to miejska sieć wodociągowa. Większość sieci wykonana jest z rur PCV, 24 % stanowią rury azbestowo – cementowe. Strukturę zużycia wody na terenie gminy zawiera poniższa tabela.

Tabela 8. Struktura zużycia wody

Wyszczególnienie	Zużycie wody na cele bytowo-gospodarcze (rok 2001)		Zużycie wody przez zakłady pobierające wodę z sieci wodociągowej w m ³ /rok
	m ³ /rok	dm ³ /1Mxd	
Miasto Pogorzela	62300	85	9600
Wiejskie jednostki osadnicze	138720	117	16480
Ogółem:	201020	(śr)101	26080

Źródło: Obliczenia własne na podstawie opracowania: Międzygminny system kanalizacyjny gmin: Kobylin, Krobia, Pępowo, Pogorzela - koncepcja programowo-przestrzenna⁸

Pod pojęciem zużycia wody na cele bytowo – gospodarcze rozumieć należy zużycie również do celów produkcji rolnej w gospodarstwach indywidualnych. Średni wskaźnik zużycia wody na 1 mieszkańca, wyliczony z pominięciem zużycia wody przez zakłady, wynosi dla gminy 101 dm³, przy czym jest on wyższy dla wiejskich jednostek osadniczych, co jest uzasadnione zużyciem wody dla celów produkcji rolnej w poszczególnych gospodarstwach indywidualnych. W przyszłości należy spodziewać się wzrostu poboru wody z uwagi na rozwój cywilizacyjny oraz postęp i rozwój gospodarczy.

⁸ Koncepcja programowo-przestrzenna. Międzygminny system kanalizacyjny gmin: Kobylin, Krobia, Pępowo, Pogorzela. Przedsiębiorstwo Inżynierii Ochrony Środowiska EKOWOD Sp. z o.o. Wrocław 2003 r.

Zużycie wody przez zakłady znajdujące się na terenie gminy stanowi około 13 % ogólnego zużycia. Są to następujące zakłady: Zakład Rzeźniczo – Wędliniarski KONARCZAK w Pogorzeli, Zakład Rzeźniczo – Wędliniarski FENGLER w Pogorzeli, Piekarnia G.S. w Pogorzeli, Gorzelnia we Wziąchowie, Rolniczy Kombinat Spółdzielczy w Kromolicach, Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Małgowie.

1.2. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Pogorzela istnieje tylko jedna oczyszczalnia w Głuchowie obsługująca spółdzielnię mieszkaniową i zakład „Łagrom”. Jest to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna o przepustowości 50 m³/d. Odbiornikiem ścieków jest Ochla.

Tabela 9. Bilans ścieków dla gminy Pogorzela

Wyszczególnienie	Równoważna liczba mieszkańców RLM	Wskaźnik odpływu ścieków dm ³ /MR*d	Ilość ścieków Qśrd m ³ /d
Miasto Pogorzela	2310	150	346,50
Wiejskie jednostki osadnicze	3340	120 - 150	463,75
Ogółem:	5650	(śr)143	810,25

Źródło: Międzygminny system kanalizacyjny gmin: Kobylin, Krobia, Pępowo, Pogorzela - koncepcja programowo-przestrzenna

Dane zawarte w powyższej tabeli pochodzą z koncepcji programowej dotyczącej międzygminnego systemu kanalizacyjnego. W cytowanym opracowaniu bilans ilości ścieków oszacowano przyjmując średnie jednostkowe wskaźniki odpływu w zakresie 150 – 120 dm³/Mk*d, kierując się w każdym przypadku wielkością jednostki osadniczej oraz poziomem zużycia wody. Ilości ścieków zostały policzone dla równoważnej liczby mieszkańców poszczególnych jednostek osadniczych. Równoważna liczba mieszkańców obejmuje rzeczywistą liczbę mieszkańców zaokrągloną „w górę” do 5 Mk. W przypadku Pogorzeli i Wziąchowa dodano po 15 % na zakłady i ośrodki usługowe).

1.3. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Długofalowym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie gospodarki wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym jak i ilościowym. Oznacza to, że wody powierzchniowe powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie, na wyznaczonych

odcinkach lub akwenach być przydatne do wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpowatych, spełniając także odpowiednie wymagania na obszarach chronionych.

Województwo Wielkopolskie. Głównym celem ekologicznym do roku 2010 przyjętym dla województwa jest zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów wody w zlewniach oraz ochrona przed powodzią. Wśród zadań priorytetowych województwa niektóre dotyczą między innymi gminy Pogorzela. Zadaniem tym jest opracowanie i sukcesywne wdrażanie kompleksowego programu ochrony wód w zlewni Baryczy.

Powiat Gostyń. Dla powiatu przyjęto w Programie... cztery główne cele ekologiczne:

- ochrona zasobów wód podziemnych oraz racjonalizacja zużycia,
- ograniczenie emisji ze źródeł punktowych z terenów miejskich, przemysłowych i wiejskich,
- zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń pochodzących ze spływów powierzchniowych z terenów rolnych i nieskanalizowanej zabudowy mieszkaniowej,
- retencjonowanie wody i ochrona przed powodzią.

Głównym celem w zakresie gospodarki wodno – ściekowej przyjętym przez gminę Pogorzela jest zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości. Cel ten może być osiągnięty poprzez:

- budowę systemów kanalizacyjnych,
- ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych,
- poprawę warunków retencyjnych oraz racjonalne gospodarowanie zasobami,
- modernizację urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

1.4. Główne kierunki działań

1.4.1. Budowa systemów kanalizacyjnych

Gmina Pogorzela jest w całości zwodociągowana natomiast nie ma rozwiązanej gospodarki ściekowej. Rozwiązanie gospodarki ściekowej należy do zadań własnych gminy. Wg cytowanej Koncepcji programowej... ścieki z terenu gminy Pogorzela będą kierowane do dwóch grupowych oczyszczalni ścieków:

- **Oczyszczalnia Pogorzela** – Głuchów, do której będą podłączone następujące miejscowości: Bułaków, Elżbietków, Głuchów, Gumienice, Kaczagórka, Małgów, Pogorzela, Wziachów. Równoważna liczba mieszkańców = 4620, Qśrd = 675 m³/d. Odbiornik ścieków – rzeka Ochla
- **Oczyszczalnia Kuklinów** (gm. Kobylin), do której kierowane będą ścieki z miejscowości Kromolice (RLM = 490). Planowana wielkość oczyszczalni Qśrd = 160 m³/d, RLM = 1270. Odbiornik ścieków – rzeka Orla.

Dla małych jednostek osadniczych oraz zabudowy rozproszonej należącej terytorialnie do większych jednostek przewidziano zastosowanie kanalizacji lokalnych opartych na tzw. oczyszczalniach przydomowych, obsługujących jedną lub kilka sąsiadujących posesji. Na terenie gminy Pogorzela są to następujące jednostki osadnicze (cyfra w nawiasie oznacza liczbę posesji): Bielawy Pogorzelskie (8), Bułaków (1), Międzyborze (9), Elżbietków (10), Taczanówko (1), Gumienice (4), Dobrapomoc (2), Kaczagórka (1), Łukaszew (15), Małgów (3), Stawy (2), Ochla (17), Józefów Ochelski (2), Paradów (11), Wziachów (2), Nowiny (1). Przewidywane oczyszczalnie przydomowe będą obsługiwały łącznie 89 posesji, dla których RLM = 540, a Qśrd = 73,30 m³/d.

1.4.2. Ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych

Pogorzela to gmina o charakterze rolniczym. Użytki rolne zajmują 75,3 % powierzchni, z czego na grunty orne przypada 95,9 %, na użytki zielone 4,0 %, sady 0,1 %. Lasy zajmują 17,3 % ogólnej powierzchni gminy.

W zakładach rolnych oraz gospodarstwach indywidualnych zajmujących się hodowlą zwierząt powstają ścieki pochodowlane. W przypadku hodowli bezściółkowej jest to gnojowica. Hodowla ściółkowa powoduje powstawanie obornika gromadzonego w przyzmach bezpośrednio na gruncie, z którego powstają odcieki. Ścieki pochodowlane poprzez przesiąkanie lub spływ rowami przedostają się do wód pogarszając ich jakość.

W rolnictwie źródłem zanieczyszczeń są również środki chemiczne w postaci nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz rolnicze wykorzystanie ścieków.

Rozmiar tych zagrożeń zależy od fizjografii zlewni oraz sposobu jej zagospodarowania. Ustawa Prawo wodne wprowadza zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną poprzez utworzenie dwóch regionów wodnych dla dorzeczy Odry i Wisły oraz ustanowienie dla nich administracji – regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW).

Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 47 ust. 3 ustawy Prawo Wodne Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wydał rozporządzenie z dnia 10 grudnia 2003 r.⁹, na mocy którego wody Orli zostały uznane za szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, co powoduje konieczność ograniczenia ich przedostawania się do wód na obszarze całej zlewni Orli. W związku z tym dnia 26 kwietnia 2004 r, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wydał rozporządzenie w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Dotyczy to obszaru całej zlewni Orli, w granicach której znajduje się ca 75 % obszaru gminy Pogorzela. Do zakresu działań gminy należy:

- identyfikacja wszystkich gospodarstw w obszarze zlewni oraz sporządzenie rejestru tych, które spełniają jeden z trzech warunków: łączna powierzchnia użytków rolnych przekracza 15 ha, wielkość hodowli w gospodarstwie przekracza 15 DJP, w których stwierdza się ewidentne naruszenie przepisów ochrony środowiska, np. bezpośredni odpływ gnojówki, gnojowicy do cieków.
- objęcie ankietacją ww. gospodarstw w celu zebrania danych niezbędnych do wykonania bilansu azotu.

Program zawiera podstawowe kierunki i zakres działań oraz konieczne środki zaradcze, umożliwiające zmniejszenie zanieczyszczenia wód spowodowanego głównie przez azotany pochodzące z działalności rolniczej. Działania te sprowadzają się między innymi do poprawy praktyki rolniczej, edukacji i doradztwa dla rolników, kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczeń. Program zawiera również harmonogram rzeczowo – finansowy planowanych działań.

1.4.3. Poprawa warunków retencyjnych wód

Krajobraz gminy Pogorzela to dwa większe kompleksy leśne, kilka drobniejszych i rozległe agrocenozy, prawie pozbawione szaty roślinnej. Przy tak ubogiej szacie roślinnej znaczenia nabierają również zadrzewienia przydrożne i śródpolne oraz roślinność skupiona przy brzegach rzek i zbiorników wodnych.

Dla zwiększenia retencyjności wód zaleca się:

⁹ Dz.Urz. Woj. Dolnośląskiego Nr 2, poz 38

- Wprowadzanie zieleni w strefach wododziałowych (problem dotyczy przede wszystkim części wododziałów przebiegających przez zwarte kompleksy gruntów rolnych). Ponieważ w przewadze są to grunty rolne chronione przed zmianą użytkowania, a więc niemożliwe do zalesienia, wprowadzana zieleń powinna przyjąć postać zadrzewień śródpolnych wzdłuż dróg, rowów, miedz, itp.
- Zachowanie i odbudowa małych i okresowych zbiorników wodnych - głównie stawów wiejskich i oczek wodnych, wprowadzanie obudowy biologicznej brzegów. Budowa zbiornika Kromolice.
- Zalesianie nieużytków i gruntów najslabszych (7 kompleksu), rekultywowanie wyrobisk poeksploatacyjnych poprzez zalesienie.

1.4.4. Modernizacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę

Modernizacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Pogorzela dotyczyć będzie sukcesywnej wymiany starych odcinków sieci z rur AC i stalowych oraz przyłączy domowych.

1.5. Podstawy prawne

Ważniejszymi aktami prawnymi regulującymi zagadnienia gospodarki wodnej są następujące ustawy oraz przepisy wykonawcze:

- ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 (Dz.U. z 2001 r, Nr. 115 poz. 1229);
- ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r.Nr 62, poz. 627 ze zm.);
- ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz.U. z 2001 Nr. 72 poz. 747).
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury, w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz.U. z 2002 Nr 8, poz. 79);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2002. Nr 212, poz.1799);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz częstotliwości pobierania próbek wody,

metodyk referencyjnych analiz i sposobu oceny, czy wody odpowiadają wymaganym warunkom (Dz.U. z 2002 Nr 204, poz. 1727);

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. z 2002 Nr 241, poz. 2093, Dz.U. z 2003 Nr 4, poz. 44);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi (Dz.U. z 2001 Nr 146, poz. 1640);
- rozporządzenie Ministra Zdrowia, w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze, woda w kąpieliskach oraz zasad sprawowania kontroli jakości wody przez organy inspekcji sanitarnej (Dz.U. z 2000 Nr 82, poz. 937).

2. GOSPODARKA ODPADAMI

Gospodarkę odpadami reguluje Ustawa o odpadach z 27 kwietnia 2001.¹⁰ Główną zasadą gospodarki odpadowej jest zapobieganie ich powstawaniu, co oznacza dążenie do stosowania niskoodpadowych technologii produkcji, czystszych w odniesieniu do środowiska oraz zapewniających produkcyjne wykorzystanie wszystkich składników przerabianych surowców.

Gospodarka odpadami na terenie gminy uregulowana została postanowieniami Uchwały Nr XXXI/165/2001 Rady Miejskiej Pogorzela z dnia 28 września 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Pogorzela.

Odpady z bezpośredniej zbiórki wywożone są przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Krotoszynie oraz ZHU EKO-SKÓRTEX na składowisko w Krotoszynie należące do PGKiM. Niewielka część mieszkańców indywidualnie wywozi odpady do punktu przeładunku odpadów położonego w okolicy Pogorzeli (Międzyborze).

¹⁰Dz.U. Nr 62, poz.628

Plan gospodarki odpadami stanowi odrębne opracowanie pn. „Plan gospodarki odpadami dla gminy Pogorzela”. Plan uwzględnia ustalenia Polityki Ekologicznej Państwa, programów i planów wyższego rzędu obejmujących problematykę gospodarki odpadami, w tym przede wszystkim: Krajowego Planu Gospodarki Odpadami, Planu Gospodarki Odpadami dla woj. wielkopolskiego, Planu Gospodarki Odpadami dla miasta Leszna i subregionu leszczyńskiego oraz Planu Gospodarki Odpadami Powiatu Gostyńskiego.

PGO przedstawia i określa aktualny stan gospodarki odpadami obejmujący charakterystykę i ilość wytwarzanych odpadów, charakterystykę systemu zbiórki i unieszkodliwiania odpadów, prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami, projektowany system gospodarki odpadami, rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć, sposoby finansowania oraz system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

Plan gospodarki odpadami opracowano na lata 2004-2015 obejmując wszystkie rodzaje odpadów powstające na terenie gminy, w tym w szczególności odpady komunalne z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji i odpadów opakowaniowych. Plan dokonuje podziału odpadów na odpady powstające w sektorze komunalnym oraz na odpady powstające w sektorze gospodarczym.

2.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Za cele średniookresowe do roku 2010, oprócz regulacji prawnych, uznano:

- stworzenie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi, zapewniającego wzrost odzysku, zmniejszającego ich masę unieszkodliwianą przez składowanie co najmniej o 30% do 2006 roku i o 75% do roku 2010 (w stosunku do roku 2000),
- zbudowanie - w perspektywie 2010 r - krajowego systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Województwo Wielkopolskie. Głównym celem w zakresie gospodarki odpadowej jest zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania. Jako cel krótkoterminowy do roku 2005 przyjęto utrzymanie ilości powstających odpadów komunalnych (w 2005 roku) na poziomie 110% w stosunku do

2000 r. i recykling na poziomie 10% ogółu surowców wtórnych w masie odpadów komunalnych oraz bezpieczne składowanie. Za zadania priorytetowe uznano:

- osiągnięcie zgodności prawnej w zakresie zarządzania gospodarką odpadami oraz wdrożenie systemów gospodarki odpadami na wszystkich poziomach działalności samorządowej,
- wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym w tym budowa regionalnych zakładów utylizacji odpadów (kompostownie, sortownie, obiekty termicznej utylizacji odpadów); wśród zadań wymienia się budowę Zakładu Utylizacji i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych dla Leszna i okolicznych miejscowości.

Powiat Gostyń. Wg Programu... dla powiatu gostyńskiego za cele nadrzędne w zakresie gospodarki odpadami uznano:

- zapobieganie powstawaniu, odzysk i recykling oraz unieszkodliwianie odpadów,
- zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania.

Głównym celem gospodarki odpadami w gminie do roku 2015 jest zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania.

2.2. Główne kierunki działań

2.2.1. Zorganizowany sposób gromadzenia i wywozu odpadów

Gmina uznała, że główny cel ekologiczny najlepiej zostanie zrealizowany poprzez przystąpienie do regionalnego systemu gospodarki odpadami opartego na Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Trzebani, gmina Osieczna, skupiającego 18 gmin subregionu leszczyńskiego. Operatorem systemu będzie Miejski Zakład Oczyszczania w Lesznie. Funkcjonowanie systemu zapewni zakładany w planie odzysk i recykling odpadów opakowaniowych, biodegradowalnych oraz specyficznych strumieni odpadów. Podstawowym systemem selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych będzie zbiórka w gniazdach wielopojemnikowych zlokalizowanych w sąsiedztwie wytwórców odpadów. Instalacją odzysku i przygotowania do recyklingu odpadów opakowaniowych pozyskanych przez gminę

z odpadów komunalnych będzie instalacja segregacji odpadów na terenie regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Trzebani. Strumienie specyficznych odpadów, takich jak: odpady wielkogabarytowe, zielone, budowlane, czy niebezpieczne wydzielone z odpadów komunalnych niezależnie od operatora zajmującego się gromadzeniem i wywozem, będą podlegały rozdzielnemu (od innych grup odpadów) gromadzeniu i wywozowi. Przestrzegana będzie bezwzględnie zasada nie mieszania odpadów gromadzonych rozdzielnie, z innymi frakcjami lub grupami odpadów, w czasie transportu, recyklingu czy unieszkodliwiania.

Miejszem unieszkodliwiania i składowania odpadów komunalnych powstających na obszarze gminy, niezależnie od sposobu prowadzenia ich zbiórki oraz operatora systemu gromadzenia i wywozu odpadów komunalnych zmieszanych będzie regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów w Trzebani, którego operatorem będzie MZO Leszno. Dla gmin położonych we wschodniej części regionu przewiduje się uruchomienie w rejonie Gostynia punktu przeładunku odpadów i kompostowni odpadów biodegradowalnych. System zacznie funkcjonować od 2006 roku, a pełny proces utylizacji odpadów rozpocznie się w roku 2008.

2.2.2. Uporządkowanie terenów byłych wyrobisk poeksploatacyjnych

Uporządkowania wymagają wyrobiska: w rejonie Ochli oraz między Bułakowem i Małgowem. W wyrobiskach tych zgromadzono niewielkie ilości odpadów.

2.3. Podstawy prawne

Sprawy obowiązku utrzymania czystości i porządku w gminie reguluje ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, (Dz.U. Nr 132, poz. 622 z późn. zm.). Ważniejsze akty prawne regulujące sprawy gospodarki odpadowej to:

- ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. Nr 62, poz. 628 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U. Nr 63, poz. 638 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz.U. Nr 63, poz. 639);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz. 1206);

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz U. Nr 66, poz. 620);

Szczegółowy wykaz aktów prawnych dotyczących zagadnienia odpadów zawiera stanowiący odrębne opracowanie „Plan gospodarki odpadami dla gminy Pogorzela”.

3. OCHRONA POWIETRZA

Ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Do zagrożeń jakie powoduje zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego należą między innymi:

- zmiany klimatyczne - wzrost stężeń CO₂, CH₄, NO₂ oraz freonów i halonów w górnej warstwie atmosfery, poprzez wzmocnienie efektu cieplarnianego prowadzi do częstszych powodzi, susz, huraganów oraz zmiany w tradycyjnych uprawach rolniczych;
- eutrofizacja wód – nadmiar ilości azotu, pochodzącego z NO₂ i NH₃ docierającego z powietrza do zbiorników wodnych prowadzi do zmian w ekosystemach.

Na terenie gminy istnieją trzy zakłady produkcyjne wyposażone w źródła ciepła pracujące na potrzeby technologiczne. W dwóch kotłowniach spalany jest węgiel kamienny, a w jednej drewno.

Tabela 10. Główne źródła emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Nazwa	Rodzaje emisji	Data ważności decyzji
Gorzelnia Wziąchów	SO ₂ , NO ₂ , CO, pył ogół., pył zaw.	31.12.2005
Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowe(kotłownia, spawalnia, lakiernia)	SO ₂ , NO ₂ , CO, pył ogół., pył zaw.,	31.01.2004 upłynął termin ważn.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Uslugowe „ACER” Sp. z o.o. w Pogorzeli	pył zaw. PM ₁₀ , octan etylu,alkohol butylowy, ksylen,metyloetyloketon, alkoholizobutyłowy, toluen, benzen, octanbutylu, etylobenzen	31.10.2013

Źródło: Program ochrony środowiska pow. Gostyń

Dodatkowym źródłem emisji zanieczyszczeń są paleniska indywidualne. Cała gmina, poza miejscowością Bielawy Pogorzelskie jest zgazyfikowana, lecz dla celów grzewczych

w gospodarstwach indywidualnych najczęściej stosowany jest węgiel kamienny. Jeśli chodzi o gospodarstwa domowe to z gazu sieciowego w mieście korzysta 31,6 %, natomiast na wsi 27,5 %. Stosowanie paliwa stałego powoduje wprowadzanie do atmosfery znacznych ilości dwutlenku siarki, tlenku węgla oraz azotu w postaci dwutlenku azotu i innych związków. Ponadto podczas spalania paliwa stałego emitowane są do atmosfery pyły. Występuje również tzw. pylenie niezorganizowane związane z transportem i składowaniem paliw oraz odpadów ze spalania (popiół, żużel).

Poza tymi zanieczyszczeniami dodatkowo emitowane są zanieczyszczenia z procesów technologicznych (2 zakłady), tj. butanol, izobutanol, octan butylu i etylu, metyloetyloketon, ksylen, toluen, węglowodory alifatyczne.

Wpływ na stan czystości powietrza atmosferycznego na terenie gminy ma również emisja ze źródeł mobilnych. Dotyczy to głównie terenów położonych przy drogach o większym natężeniu ruchu.

3.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. W perspektywie do 2010 roku głównym celem jest poprawa stanu zanieczyszczenia powietrza oraz uzyskanie norm emisyjnych, wymaganych przez przepisy Unii Europejskiej.

Województwo Wielkopolskie. Za cel główny uznano zapewnienie wysokiej jakości powietrza oraz redukcję emisji gazów cieplarnianych niszczących warstwę ozonową. Zakłada się między innymi:

- eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła,
- edukację ekologiczną mieszkańców nt. korzystania z proekologicznych nośników energii.

Powiat Gostyń. W programie ochrony środowiska za najważniejsze cele w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego uznano:

- redukcję źródeł ciepła opalanych węglem,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii,
- zmniejszenie strat energii cieplnej.

Główny cel przyjęty przez gminę Pogorzela to eliminowanie czynników mogących wpływać na pogorszenie stanu czystości powietrza atmosferycznego oraz zmniejszenie strat energii cieplnej.

3.2. Główne kierunki działań

3.2.1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych oraz zmniejszenie strat energii

Działania, które mogą doprowadzić od realizacji wytyczonego kierunku działań to przede wszystkim:

- eliminowanie węgla jako paliwa w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych, rozpowszechnienie stosowania przede wszystkim gazu oraz drewna i trzciny energetycznej,
- promowanie nowych nośników energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych),
- modernizacja kotłowni opalanych węglem (zmiana rodzaju paliwa),
- termoizolacja budynków,
- wymiana oświetlenia na energooszczędne.

3.2.2. Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi

Ruch drogowy stanowi znaczne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi. Zwiększające się natężenie ruchu, zły stan dróg oraz stan techniczny pojazdów przyczyniają się do wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza. Porządane działania, które mogłyby przyczynić się do realizacji wytyczonego kierunku działań to:

- budowa obejścia komunikacyjnego w Pogorzeli oraz modernizacja i budowa nowych dróg,
- tworzenie ścieżek rowerowych i promowanie tego rodzaju komunikacji,
- wprowadzanie pasów zieleni wzdłuż tras komunikacyjnych.

3.3. Podstawy prawne

Instrumenty prawne, które mogą mieć zastosowanie do działań mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń to głównie Prawo ochrony środowiska oraz wydane przepisy wykonawcze, do których należą:

- rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska (Dz.U. z 2001 Nr 130, poz. 1453);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz.U. z 2002 Nr 204, poz. 1727);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2002 Nr 87, poz. 796);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie sposobów, metod i zakresu dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu, górnych i dolnych progów oszacowania dla substancji o ustalonych poziomach dopuszczalnych oraz metodyk referencyjnych modelowania jakości powietrza (Dz.U. z 2002 Nr 87, poz. 798);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2003 Nr 1, poz. 12).

4. OCHRONA PRZED HAŁASEM

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Na terenie gminy Pogorzela nie prowadzi się działalności gospodarczej, która stwarzałaby znaczące zagrożenie hałasem. Drobne zakłady mogą stanowić źródła hałasu o charakterze lokalnym. Obszarami, na których hałas może stanowić uciążliwość dla mieszkańców są tereny przyległe do dróg o większym natężeniu ruchu (głównie na terenie miasta Pogorzela).

4.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Strategicznym celem w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, do osiągnięcia w perspektywie do 2010 r. jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim mający największy zasięg przestrzenny, hałas emitowany przez środki transportu. Cel taki jest zbieżny z działaniami podejmowanymi w ramach Unii Europejskiej.

Realizując ten cel należy jednocześnie podejmować działania w celu nie dopuszczenia do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna. Są to działania prewencyjne, wykorzystujące w szczególności metody planistyczne (w ramach tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, prowadzenia polityki lokalizacyjnej, itp.).

Województwo Wielkopolskie. Główny cel ekologiczny to zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku poprzez:

- skuteczne zarządzanie ochroną przed hałasem,
- ochronę przed hałasem komunikacyjnym,
- ochronę przed hałasem przemysłowym.

Powiat Gostyń. Główny cel to ograniczenie hałasu na terenie Gostynia oraz poza Gostyniem wokół głównych dróg i źródeł przemysłowych.

Głównym celem przyjętym przez gminę Pogorzela to zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego.

4.2. Główne kierunki działań

Głównym kierunkiem działań jest **ochrona mieszkańców gminy przed uciążliwością spowodowaną nadmiernym hałasem.** Na terenie gminy Pogorzela nie ma uciążliwych źródeł hałasu, dlatego też zadania ekologiczne prowadzące do realizacji założonego celu będą miały charakter zapobiegawczy i sprowadzać się będą do kształtowanie rozwoju przestrzennego gminy w sposób zapewniający utrzymanie klimatu akustycznego w granicach dopuszczalnych norm. Na zminimalizowanie uciążliwości spowodowanej hałasem komunikacyjnym miałyby wpływ budowa obejścia komunikacyjnego w Pogorzeli.

4.3. Podstawy prawne

Zagadnienia prawne z zakresy ochrony przed hałasem, reguluje Prawo Ochrony Środowiska oraz wydane do niego przepisy wykonawcze. Są to:

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz.U. z 2002 Nr 8, poz. 81);
- rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (Dz. U. z 2001 Nr 120, poz. 1285);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony środowiska przed hałasem (Dz.U. z 2002 Nr 179, poz. 1498);
- rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 66 z 1998 r.), natomiast wartości progowe poziomów hałasu zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002 w sprawie wartości progowych poziomu hałasu (Dz.U. Nr 8, poz. 89).

5. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez: utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Głównymi rodzajami źródeł sztucznych pól elektromagnetycznych występujących w naszym otoczeniu są:

- linie elektroenergetyczne;
- obiekty radiokomunikacyjne, w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowych;
- stacje radiolokacyjne.

W gminie Pogorzela brak znaczących źródeł promieniowania elektromagnetycznego. Na terenie miasta istnieją trzy stacje bazowe telefonii komórkowej. Zasięgi występowania pól elektromagnetycznych o wartościach wyższych od dopuszczalnych w otoczeniu anten stacji

bazowych telefonii komórkowych są zależne od mocy doprowadzonej do tych anten i charakterystyk promieniowania tych anten. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania.

5.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Najważniejsze cele polityki ekologicznej państwa to zapewnienie uregulowań prawnych oraz stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych, przeszkolenie personelu i zapewnienie im środków technicznych.

Województwo Wielkopolskie. Z uwagi na brak pomiarów pola elektromagnetycznego w szerokim zakresie wskazuje się na konieczność dokładnej inwentaryzacji źródeł pól elektromagnetycznych, a także prowadzenie w ramach monitoringu szerokopasmowych pomiarów widma pól elektromagnetycznych.

Powiat Gostyń. Za główny cel ekologiczny uznano ograniczenie szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi. Główne kierunki działań w tym zakresie to inwentaryzacja obiektów emitujących pola elektromagnetyczne oraz uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów emitujących pola elektromagnetyczne.

Główny cel przyjęty przez gminę Pogorzela to ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi.

5.2. Główne kierunki działań

Poziom promieniowania niejonizującego jest jednym z czynników wpływających na jakość życia człowieka. Głównym kierunkiem działań będzie **dążenie do niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego** poprzez kształtowanie rozwoju przestrzennego gminy w sposób zapewniający ochronę przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi.

5.3. Uwarunkowania prawne

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym między innymi ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym jest Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.). Prowadzenie rejestru zawierającego informacje o terenach, gdzie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów prowadzi wojewoda (art. 124).

6. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

Ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, poprzez: racjonalne gospodarowanie, zachowanie wartości przyrodniczych, zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania, ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania oraz doprowadzenie jakości gleby do wymaganych standardów, bądź utrzymanie tych standardów.

6.1. Ochrona gleb

Na terenie gminy Pogorzela ochrona powierzchni ziemi wiąże się przede wszystkim z ochroną gleb. Użytki rolne zajmują 75,3 % powierzchni; z tego na grunty orne przypada 95,9 %, na użytki zielone 4,0 %, sady 0,1 %. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach wynosi 94,9 punktów. Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksu 2 (76,9 %), głównie klas III (81,3 %). Grunty użytkowane rolniczo tworzą rozległe agrocenozy ubogie w szatę roślinną. Potencjalny wpływ na degradację gleb mogą mieć następujące czynniki:

- rodzaj skały macierzystej - utwory piaszczyste skoncentrowane w obniżeniach dolinnych są podatne na erozję wietrzną,
- intensywne użytkowanie rolnicze, niewłaściwy dobór roślin uprawnych,
- niewłaściwy sposób nawożenia.

6.2. Gospodarka surowcowa

Na terenie gminy jedynym udokumentowanym surowcem jest złoża kruszywa naturalnego „Międzyborze”. W 2004 r eksploatacja zostanie zakończona. Istnieje też kilka wyrobisk poeksploatacyjnych zrehabilitowanych, w których sporadycznie gromadzone są odpady. Na podstawie istniejących materiałów geologicznych na terenie gminy wyznaczono

obszary perspektywiczne w przyszłości potencjalne tereny eksploatacji kruszywa naturalnego (Elżbietków, Kacza Górka, Bułaków, Małgów) i surowców ilastych (Gumienice).

6.3. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Do najważniejszych celów polityki ekologicznej państwa w dziedzinie ochrony gleb należą:

- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb oraz doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się problematyką ochrony i racjonalnego użytkowania;
- promowanie rolnictwa ekologicznego;
- objęcie gleb monitoringiem (rejestracja zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania różnych, negatywnych czynników oraz identyfikacja zagrożeń i rozszerzenie prac na rzecz rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym terenów przemysłowych);
- przygotowanie podstaw oraz doprowadzenie do powstania uregulowań prawnych ustalających zasady i procedury ograniczające nadmierną eksploatację gleb oraz określających niezbędne środki zaradcze;
- maksymalne zagospodarowanie terenów przemysłowych poprzez opracowanie i wdrożenie mechanizmów sprzyjających ponownemu włączeniu tych terenów do obiegu gospodarczego.

Województwo Wielkopolskie. Główny cel do roku 2010 to ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją między innymi poprzez:

- racjonalne gospodarowanie,
- zachowanie wartości przyrodniczych,
- zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
- doprowadzenie jakości gleby do wymaganych standardów, bądź utrzymanie tych standardów.

Powiat Gostyń. Do najważniejszych celów polityki ekologicznej w dziedzinie ochrony gleb, do roku 2010 należą m.in.:

- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb, przy zwróceniu szczególnej uwagi na nieodwracalność degradacji zasobów glebowych;
- wprowadzenie w rolnictwie sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym;
- przygotowanie podstaw oraz doprowadzenie do powstania uregulowań prawnych ustalających zasady i procedury ograniczające nadmierną eksploatację gleb oraz określających niezbędne środki zaradcze;
- identyfikacja zagrożeń i rozszerzenie prac na rzecz rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym terenów przemysłowych.

Głównym celem przyjętym przez gminę Pogorzela jest ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.

6.4. Główne kierunki działań

6.4.1. Racjonalne gospodarowanie gruntami oraz ochrona przed degradacją

Mocną stroną gminy Pogorzela są dobre gleby pozwalające na intensywny rozwój produkcji rolnej. Dlatego też gleby te należy chronić przed zmianą przeznaczenia na inne cele. Skutecznym instrumentem prawnym w tym wypadku jest planowanie przestrzenne. Powinno się dążyć do minimalizowania powierzchni gruntów rolnych o wyższych klasach bonitacyjnych wyłączonych z produkcji rolnej i przeznaczonych na inne cele oraz zagospodarowywanie gruntów o niskiej przydatności rolnej. Dla osiągnięcia efektów należy:

- uwzględniać w planach zagospodarowania ochronę gruntów rolnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze,
- wdrażać zasady dobrej praktyki rolnej, poprzez organizowanie szkoleń, rozpowszechnianie publikacji, itp.).

6.4.2. Ochrona złóż kopalin oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Na terenie gminy jedynym udokumentowanym złożem jest złożo kruszywa naturalnego „Międzyborze”. Eksploatacja złoża została zaniechana. Istnieją też potencjalne obszary występowania kruszywa naturalnego oraz surowców ilastych. Ochrona złóż kopalin oraz rekultywacja terenów zdegradowanych wymaga następujących działań:

- ochrona złóż perspektywicznych poprzez uwzględniania ich w planach zagospodarowania przestrzennego,
- rekultywacja wyrobiska poeksploatacyjnego „Międzyborze”.

6.5. Podstawy prawne

Zagadnienia prawne z zakresy ochrony powierzchni ziemi, regulują:

- ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.),
- ustawa Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 1994 r Nr 27, poz. 96 ze zm. – ustawa z dnia 27 lipca o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2001 Nr 110, poz. 1190),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80 , poz. 717 ze zm.),
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 1995 r. Nr 16, poz. 78 ze zm.),
- ustawa o rolnictwie ekologicznym (Dz.U. z 2004 r. Nr 93, poz. 898)

Najważniejsze przepisy wykonawcze to:

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie określenia standardów jakości gleby (Dz.U. z 2002 Nr 165, poz. 1359);
- rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie określenia organów właściwych w zakresie administracji geologicznej i nadzoru górniczego (Dz.U. z 1998 Nr 162, poz. 1144).

7. KSZTAŁTOWANIE LOKALNEGO SYSTEMU PRZYRODNICZEGO

Funkcja elementów kształtujących system przyrodniczy polega na zapewnieniu prawidłowych warunków funkcjonowania przyrody na terenie gminy, a także w zasięgu powiązań gminy z otoczeniem. Do elementów kształtujących system przyrodniczy gminy zaliczono obszary leśne i inne tereny zadrzewione, ciągi dolinne cieków z kompleksami łąk oraz ciągi zadrzewień przydrożnych, śródpolnych i wzdłuż cieków pełniące funkcję uzupełniających łączników ekologicznych.

Wymienione elementy tworzą system lokalnych powiązań zapewniający łączność z *Europejską Siecią Ekologiczną (EECONET)* poprzez *Krajową Sieć Ekologiczną*. Powiązania przyrodnicze zapobiegają dzieleniu przestrzeni na izolowane obszary, a tym samym degradacji środowiska przyrodniczego. Podstawowe zadanie powiązań przyrodniczych polega między innymi na: umożliwianiu migracji organizmów żywych sprzyjającej bogactwu gatunkowemu, roli klimatotwórczej (przewietrzanie terenu, wpływ na temperaturę i wilgotność powietrza), zwiększonej retencyjności wód, zdolności do zasilania wód gruntowych.

7.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa najogólniej zmierza do utrzymania i przywrócenia do właściwego stanu różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz zwiększenia powierzchni obszarów chronionych do poziomu 1/3 terytorium Polski.

Zakłada wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, wzrost lesistości z poziomu 28,5 % (2001 r.) do ok. 30% powierzchni Polski w 2020 roku i ok. 33% w perspektywie 2050 roku, a także zapewnienia trwałości i wielofunkcyjności lasów, kompleksowej ochrony ekosystemów leśnych oraz wprowadzania bezpiecznych technologii prac w lesie.

Polityka ekologiczna kraju za jeden z celów uznaje utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego oraz zapewnienie ochrony i racjonalnego gospodarowania różnorodnością biologiczną na całym terytorium kraju, włączając w to obszary intensywnie użytkowane gospodarczo i tereny zurbanizowane.

Duży nacisk kładzie się na podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz władz szczebla lokalnego; między innymi poprzez promowanie zagadnień

różnorodności biologicznej w ramach szkoleń i kampanii informacyjnych oraz poprawę komunikacji społecznej w zakresie zrozumienia celów i skutków ochrony różnorodności biologicznej, propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów biologicznych i praktyk oszczędnego i rozsądnego gospodarowania, tak by nie niszczyć zasobów przyrody ponad niezbędne potrzeby, a także wskazywanie na lokalne korzyści z zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Województwo Wielkopolskie za cel główny przyjęło zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności, w tym wzrost lesistości województwa. Kierunki działań w zakresie zasobów przyrodniczych zostały sformułowane dla następujących zagadnień: ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym, ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, ochrona lasów, edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody.

Powiat Gostyń jako cel główny przyjął zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych. Cel ten planuje się osiągnąć poprzez ochronę i rozwój systemu obszarów chronionych, integrację aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym.

Głównym celem przyjętym przez gminę Pogorzela to ochrona i wzbogacanie systemu przyrodniczego gminy.

7.2. Główne kierunki działań

Postępujący rozwój gospodarczy gminy niesie ze sobą niebezpieczeństwo degradacji elementów cennych przyrodniczo oraz zakłócenie funkcjonowania systemu powiązań przyrodniczych. Dlatego też dla realizacji założonego celu niezbędne są dwa kierunki działań: ochrona przyrody i krajobrazu oraz utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych.

7.2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Gmina Pogorzela nie ma opracowanej waloryzacji przyrodniczej. Na podstawie informacji zawartych w Planie urządzenia lasu Nadleśnictwa Piaski na okres 1.01.99 - 31.12.2008 r. wytypowano obszary i obiekty, które należałoby objąć ochroną prawną. Są to drzewa o charakterze pomnikowym oraz fragment dąbrowy kwalifikujący się do objęcia ochroną prawną w formie rezerwatu. Szczegółowy opis elementów cennych pod względem przyrodniczym zawarto w rozdziale 2.2.6. *Szata roślinna*. Nie mniej jednak za celowe uznaje

się opracowanie waloryzacji przyrodniczej gminy i dopiero wówczas objęcie ochroną prawną wytypowane, najcenniejsze elementy przyrody.

7.2.2. Utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych

Aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie przyrody na terenie gminy wskazane byłoby utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych i usankcjonowanie prawne poprzez zapis w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Utworzenie lokalnego systemu powiązań wymagać będzie realizacji następujących zadań:

- rekonstrukcji korytarzy ekologicznych w postaci dolin Rdęcy i Ochli, poprzez wprowadzanie stref buforowych wzdłuż cieków (pasy zieleni i zadarnień na granicy z polami uprawnymi,
- opracowania projektu granicy rolno – leśnej oraz zwiększenie lesistości na terenie gminy zgodnie z tym projektem.

7.3. Podstawy prawne

Podstawowe regulacje prawne z zakresu zasobów przyrodniczych zawierają następujące akty prawne:

- ustawa o ochronie przyrody (Dz.U. z 2004 r, Nr. 92, poz. 879),
- ustawa o lasach (Dz.U. z 1991 r. Nr 101, poz. 444 ze zm.);
- ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.);
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 1995 Nr 16, poz. 78);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz.U. z 2001 Nr 92, poz. 1029);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2001 r. w sprawie listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą, częściową oraz zakazów właściwych dla tych gatunków i odstępstw od tych zakazów (Dz.U. z 2001 Nr 106, poz. 1167);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków i odstępstw od tych zakazów (Dz.U. z 2001 Nr 130, poz. 1456).

8. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna to wszelkie działania, które zmierzają do kształtowania właściwej postawy społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków.

Zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu. Również nowa ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. wskazuje na konieczność edukacji w zakresie ochrony przyrody.

8.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Skuteczna realizacja celów polityki ekologicznej państwa wymaga udziału w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających bezpośredni lub pośredni wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udziału obywateli. Podstawowe znaczenie dla szerokiego, społecznego udziału w urzeczywistnianiu celów ekologicznych ma:

- odpowiednia edukacja ekologiczna,
- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku oraz stworzenie instytucjonalnego zabezpieczenia dla wyrażania przez społeczeństwo swoich opinii i wpływania na podejmowane, istotne dla środowiska decyzje.

Województwo Wielkopolskie. Zakłada się konieczność poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych społecznych, a w szczególności: pracowników administracji, samorządów mieszkańców, nauczycieli szkół wszystkich szczebli, członków organizacji pozarządowych, dziennikarzy, dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych. Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska, np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych.

Powiat Gostyń. Uznając, że podstawowe znaczenie dla szerokiego, społecznego udziału w realizacji celów ekologicznych ma odpowiednia edukacja ekologiczna oraz zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku, a także stworzenie instytucjonalnego zabezpieczenia dla wyrażania przez społeczeństwo swoich opinii

i wpływania na podejmowane, istotne dla środowiska decyzje, za główny cel uznano podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Główny cel przyjęty przez gminę Pogorzela to zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

8.2. Główne kierunki działań

Problematykę ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju należy uwzględniać w programach kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół, w programach kursów. Również środki masowego przekazu są obowiązane kształtować pozytywny stosunek społeczeństwa do ochrony środowiska oraz popularyzować zasady tej ochrony w publikacjach i audycjach. Zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa skuteczna realizacja jej celów wymaga udziału w tym procesie społeczeństwa. Podstawowe znaczenie dla szerokiego udziału społeczeństwa ma odpowiednia edukacja ekologiczna oraz dostęp do informacji o środowisku. Zadaniem samorządu gminnego jest wspieranie oraz inicjowanie działań edukacyjnych. Główne kierunki działań przyjęte przez gminę to:

- tworzenie warunków dla wychowania ekologicznego społeczeństwa (obejmowanie ochroną prawną cennych fragmentów przyrody, ścieżki dydaktyczne, popularyzacja walorów krajobrazowych gminy: foldery, broszury informacyjne, łączenie zorganizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej, np. konkursy, promowanie ekologicznych metod gospodarowania),
- powszechny dostęp do informacji o środowisku ze szczególnym wskazywaniem pozytywnych zmian.

8.3. Podstawy prawne

Głównymi aktami prawnymi regulującymi zagadnienia edukacji ekologicznej są:

- ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.),
- ustawa o ochronie przyrody (Dz.U. z 2004 r. Nr 92, poz 880).

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

9.1. Zasady i organizacja zarządzania

Zarządzanie Programem powinno odbywać się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających. W gminie zarządzanie środowiskiem prowadzone jest przez samorząd gminny oraz przez instytucje im podporządkowane. Cele ochrony przyrody są realizowane przez uwzględnianie wymagań ochrony w programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, planach zagospodarowania przestrzennego, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Z ustawy **Prawo ochrony środowiska** wynikają kompetencje burmistrza, dotyczące zadań związanych ze zwykłym korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne. Zgodnie z ustawą właściwość burmistrza sprowadza się do następujących spraw:

- przyjmowanie wyników pomiarów wielkości emisji z instalacji (art. 149),
- wydawanie decyzji, nakładającej na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia, obowiązku prowadzenia w określonym czasie pomiarów wielkości emisji (art. 150),
- przyjmowanie zgłoszeń instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko (art. 152),
- wydawanie decyzji określających wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia (art. 154 ust.1),
- nakładanie obowiązku wykonania przez osobę fizyczną czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko (art. 363),
- wstrzymywanie eksploatacji instalacji (art. 368),
- przyjmowanie informacji o wystąpieniu poważnej awarii (art. 245 ust.),
- współdziałanie przy tworzeniu planu operacyjno – ratowniczego (art. 268 ust. 2 pkt 3),

- wydawanie zezwoleń na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków.

Z ustawy **o ochronie przyrody** wynikają następujące kompetencje organów gminy:

- powoływanie w drodze uchwały obszarów chronionego krajobrazu (art. 23), pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz użytków ekologicznych (art. 44),
- rada gminy może uznać za park gminny teren położony poza obrębem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem, który nie jest objęty ochroną na podstawie ustawy z dnia z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568), jeżeli stanowi własność gminy, a jeżeli stanowi własność innego podmiotu - za zgodą właściciela (art. 81),
- burmistrz na wniosek posiadacza nieruchomości (poza nieruchomościami wpisanymi do rejestru zabytków) wydaje zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów (art. 83).

Zadania gminy oraz obowiązki właścicieli nieruchomości dotyczące utrzymania czystości i porządku określa **ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach**. Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do zadań własnych gminy (art. 3.1.). Do zadań gminy należy m.in. zapewnienie czystości i porządku na swoim terenie oraz tworzenie warunków niezbędnych do ich utrzymania (art. 3.2.). Zadania te gmina powinna realizować na podstawie planu gospodarki odpadami.

Głównym wykonawcą programu jest burmistrz. Współdziała on z organami administracji samorządowej i rządowej oraz podległymi im służbami. Samorząd gminny dysponuje następującymi instrumentami prawnymi:

- uchwała plan zagospodarowania przestrzennego jako prawo miejscowe,
- realizuje gospodarkę wodno-ściekową i gospodarkę i odpadami,
- prowadzi gospodarkę zielenią.

Źródła finansowania zadań programu to dochody budżetowe gminy, obligacje komunalne, pożyczki i kredyty oraz inne fundusze.

Instrumenty kontroli i monitoringu znajdują się w dyspozycji administracji specjalnych, które kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring sanitarny stanu środowiska

(Państwowa Inspekcja Sanitarna, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), monitoring wód (za wyjątkiem oceny jakości wód) - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, administrują sektorami gospodarczymi ochrony środowiska (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych).

Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczność lokalna gminy Pogorzela.

9.2. Kontrola realizacji programu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje Programu. Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach: monitoring środowiska, monitoring programu.

Monitoring środowiska to źródło informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska, czyli podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska.

Monitoring programu to ocena zaplanowanych zamierzeń. Burmistrz gminy co dwa lata sporządza raport z wykonania programu i przedstawia go radzie gminy. Podstawą oceny realizacji programu będą zauważalne efekty odniesione do założonych celów. Zamieszczona tabela zawiera usystematyzowany wykaz celów ekologicznych, kierunków działań warunkujących osiągnięcie założonych celów oraz planowane efekty ekologiczne.

Tabela 11. Kierunki działań oraz oczekiwane efekty ekologiczne

Cel główny: <ul style="list-style-type: none"> • kierunki działań 	Efekty ekologiczne
<p>Zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa systemów kanalizacyjnych, • ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, • poprawa warunków retencyjnych, (ochrona stawów i oczek wodnych oraz ich podbudowa biologiczna, budowa zbiornika Kromolice), • modernizacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę. 	<ul style="list-style-type: none"> • efekty rzeczowe wybudowanych urządzeń (oczyszczalnia, sieć kanalizacyjna - % mieszkańców korzystających z kanalizacji, płyty gnojowe), • poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, • ograniczenie zużycia wody przede wszystkim w przemyśle i rolnictwie oraz ograniczenie strat związanych z jej rozprowadzaniem, • lepsze warunki rozwoju fauny i flory zwłaszcza wodnej, • zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy,

<p>Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zorganizowany sposób gromadzenia i wywozu odpadów, • uporządkowanie terenów nielegalnego składowania odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, • zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska (selekcja) • poprawa estetyki gmin,
<p>Eliminowanie czynników mogących wpływać na pogorszenie stanu czystości powietrza atmosferycznego oraz zmniejszenie strat energii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych, • ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi, • modernizacja kotłowni opalanych węglem (zmiana rodzaju paliwa). 	<ul style="list-style-type: none"> • % mieszkańców korzystających z gazu sieciowego, • % mieszkańców korzystających z odnawialnych źródeł energii, • utrzymanie stanu czystości powietrza atmosferycznego na dotychczasowym poziomie lub poniżej dopuszczalnych norm,
<p>Zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona mieszkańców gminy przed uciążliwością spowodowaną nadmiernym hałasem. 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie poziomu hałasu na dotychczasowym poziomie lub poniżej poziomu dopuszczalnego, • brak obiektów będących źródłem nadmiernego hałasu w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej oraz innych obiektów związanych z pobytem ludzi,
<p>Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dążenie do niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak źródeł promieniowania elektromagnetycznego o lokalizacji niezgodnej z wymogami ochrony środowiska,
<p>Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją:</p> <ul style="list-style-type: none"> • racjonalne gospodarowanie gruntami oraz ochrona przed degradacją, • ochrona złóż kopalin oraz rekultywacja terenów zdegradowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie dotychczasowej powierzchni gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych, • utrzymanie plonów na dotychczasowym poziomie lub ich zwiększenie, • nowe nasadzenia śródpolne, • zwiększenie lesistości, • likwidacja wyrobisk poeksploatacyjnych,
<p>Ochrona i wzbogacanie systemu przyrodniczego gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona przyrody i krajobrazu, • utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych i usankcjonowanie prawne poprzez zapis w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> • objęcie ochroną prawną najcenniejszych elementów przyrodniczych, • zwiększenie lesistości gminy, • ustanowienie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych.

<p>Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków dla wychowania ekologicznego społeczeństwa (obejmowanie ochroną prawną cennych fragmentów przyrody, ścieżki dydaktyczne, popularyzacja walorów krajobrazowych gminy: foldery, broszury informacyjne, łączenie oraganizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej promowanie ekologicznych metod gospodarowania, • powszechny dostęp do informacji o środowisku ze szczególnym wskazywaniem pozytywnych zmian. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zainteresowania społeczeństwa edukacją ekologiczną, • poprawa stanu środowiska w zakresie wszystkich ww. zagadnień.
---	---

10. ZADANIA INWESTYCYJNE NA LATA 2004 – 2007 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2015

Wykaz i harmonogram realizacji przedsięwzięć dla gminy Pogorzela sporządzono dla zadań własnych gminy oraz dla zadań koordynowanych z uwzględnieniem kondycji finansowej gminy.

Spis zadań został podporządkowany głównym celom ekologicznym i przypisanym im kierunkom działań. Za zadania priorytetowe uznano:

- budowę oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej w Pogorzeli i części wsi Elżbietków przylegającej do zabudowy miejskiej,
- udoskonalenie gospodarki odpadowej poprzez przystąpienie do regionalnego systemu gospodarki odpadami opartego na Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Trzebani, gmina Osieczna skupiającego 18 gmin subregionu leszczyńskiego;
- wdrożenie programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, dla obszaru szczególnie narażonego (rozp. Dyr. RZGW we Wrocławiu z 26.04.04) – zadanie koordynowane (obowiązki gminy opisano w 1.4.2. pn. Ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych).

Ponadto w latach 2004 –2007 uwzględniono realizację następujących zadań;

- modernizacja kotłowni w budynku szkolnym w Pogorzeli (szkoła podstawowa i gimnazjum) – zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza,
- modernizacja drogi w Małgowie i ul. Parkowej w Pogorzeli (redukcja zanieczyszczeń powietrza, zmniejszenie uciążliwości spowodowanej hałasem),

- tworzenie ścieżek rowerowych oraz promowanie tego rodzaju komunikacji (redukcja zanieczyszczeń powietrza, zmniejszenie uciążliwości spowodowanej hałasem,
- rekultywacja wyrobiska poeksploatacyjnego „Międzyborze”,
- edukację ekologiczną, łączenie organizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej (konkursy o tematyce ekologicznej), rozpowszechnianie danych o środowisku w gminie poprzez publikacje w prasie lokalnej, współpracę ze szkołami oraz różnymi organizacjami działającymi na terenie gminy,
- wrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej (szkolenia, publikacje).

Spis zadań na lata 2004 – 2007 zawiera tabela nr 12, natomiast spis zadań na lata 2008 – 2025 tabela nr 13.

Tabela 12. Spis zadań inwestycyjnych na lata 2004 – 2007

Kierunki działań	Zadanie	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Koszty tys. PLN
ZABEZPIECZENIE ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH W ODPOWIEDNIEJ ILOŚCI I DOBREJ JAKOŚCI				
Budowa systemów kanalizacyjnych	Opracowanie dokumentacji na budowę oczyszczalni i sieci kanalizacji sanitarnej dla Pogorzeli i części Elżbietkowa	Gmina Pogorzela	budżet gminy, inne środki	500
	Budowa oczyszczalni ścieków w Pogorzeli	Gmina Pogorzela	budżet gminy, inne środki	2 700
	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Pogorzela i cz. Elżbietków	Gmina Pogorzela	budżet gminy, inne środki	5 960
Razem				9 160
Ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	<p>Wdrożenie Programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, dla obszaru szczególnie narażonego (rozp. Dyr. RZGW we Wrocławiu z 26.04.04):</p> <ul style="list-style-type: none"> • edukacja i doradztwo, • wprowadzenie ogólnych zasad dobrej praktyki rolniczej, • bilans azotu w gospodarstwie, • plany nawożenia, • budowa płyt gnojowych, zbiorników na gnojówkę i gnojowicę, • kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczeń, • monitoring skuteczności Programu, • działania wspomagające 	Gmina Pogorzela, KCDRRiOW O/P-ń, RCDRRiOW W-aw, WODR P-ań, OSCH-R P-ń, WIOŚ P-ń, WSSE P-ń, PSSE Gostyń, organy samorządowe wojewódzkie i powiatowe, organizacje rolnicze, rolnicy i inne podmioty gospodarcze	budżet państwa, budżety samorządów różnych szczebli	153 740
Razem zadania koordynowane				153 740
Ogółem				162 900

cd tabeli 12

ZMINIMALIZOWANIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW ORAZ WDROŻENIE NOWOCZESNYCH SYSTEMÓW ICH ZBIÓRKI, ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA				
Zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów	przystąpienie do regionalnego systemu gospodarki odpadami opartego na Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Trzebani, gmina Osieczna skupiającego 18 gmin subregionu leszczyńskiego; operatorem systemu będzie Miejski Zakład Oczyszczania w Lesznie (udział gminy w kosztach inwestycyjnych ZUO Trzebania)	Gmina Pogorzela	budżet gminy	83
Uporządkowanie terenów nielegalnego składowania odpadów	wywóz odpadów na legalne składowisko	Gmina Pogorzela	budżet gminy, inne środki	45
Razem				128
ELIMINOWANIE CZYNNIKÓW MOGĄCYCH WPŁYWAĆ NA POGORSZENIE STANU CZYSTOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO ORAZ ZMNIEJSZENIE STRAT ENERGII CIEPLNEJ				
ZAPEWNIENIE JAK NAJLEPSZEGO STANU AKUSTYCZNEGO ŚRODOWISKA				
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych	Modernizacja kotłowni w budynku szkolnym w Pogorzeli (szkoła podstawowa i gimnazjum)	Gmina Pogorzela	budżet gminy, WFOŚiGW, inne środki	200
Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi Zmniejszenie strat energii Ochrona przed hałasem komunikacyjnym	Modernizacja drogi w Małgowie i ul. Parkowej w Pogorzeli	Gmina Pogorzela	budżet gminy, budżet samorządu wojewódzkiego	82
	Budowa parkingu przy ul. Gostyńskiej	Gmina Pogorzela	budżet gminy, budżet powiatu	220
	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Gmina Pogorzela	budżet gminy	500
	Tworzenie ścieżek rowerowych oraz promowanie tego rodzaju komunikacji	Gmina Pogorzela	budżet gminy WFOŚiGW	30
Razem				1032

cd tabeli 12

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB PRZED DEGRADACJĄ				
Racjonalne gospodarowanie gruntami oraz ochrona przed degradacją	Wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej (szkolenia, publikacje)	Gmina Pogorzela	budżet gminy, inne środki	20
Razem				20
ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY				
Tworzenie warunków dla edukacji ekologicznej mieszkańców gminy	Łączenie organizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej (konkursy o tematyce ekologicznej)	Szkoły i przedszkola z terenu gminy	budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, sponsorzy	30
Powszechny dostęp do informacji o środowisku ze szczególnym wskazywaniem pozytywnych zmian	Rozpowszechnianie danych o środowisku w gminie poprzez publikacje w prasie lokalnej, współpracę ze szkołami oraz różnymi organizacjami działającymi na terenie gminy	Szkoły i przedszkola z terenu gminy		
Razem				30
Zadania własne				10 370
Zadania koordynowane				153 740
Ogółem				164 110

 Zadania koordynowane

Tabela 13. Spis zadań inwestycyjnych na lata 2008 – 2015

Kierunki działań	Zadanie	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Koszty tys. PLN
ZABEZPIECZENIE ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH W ODPOWIEDNIEJ ILOŚCI I DOBREJ JAKOŚCI				
Budowa systemów kanalizacyjnych	Opracowanie dokumentacji na budowę kanalizacji sanitarnej dla wsi: Głuchów, Małgów, Bułaków, Kacza Górka, Wziąchów	Gmina Pogorzela	budżet gminy, inne środki	250
	Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi: Głuchów, Małgów, Bułaków, Kacza Górka, Wziąchów			6 000
	Opracowanie dokumentacji na budowę kanalizacji sanitarnej dla wsi: Gumienice i Kromolice			250
	Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi: Gumienice i Kromolice			8 500
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej (w pierwszej kolejności Ochla, Józefów Ochelski, Paradów)		budżet gminy, własne środki właścicieli posesji, inne środki	1 000
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej (pozostałe posesje, dla których przewidziano oczyszczalnie przydomowe)			2 250
	Porządkowanie kanalizacji wód opadowych poprzez budowę nowych urządzeń i modernizację istniejących			8 000
Modernizacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Sukcesywna wymiana starych odcinków sieci z rur AC oraz stalowych i przyłączy domowych	Gmina Pogorzela, MZWIKW w Strzelcach Wielkich	budżet gminy, MZWIKW, inne środki	b.d.
Razem				26 250
Poprawa warunków retencyjnych	Budowa zbiornika Kromolice	WZMiUW	budżet wojewody, budżet samorządowy, inne fundusze	36 200
Razem				62 450

cd tabeli 13

ZMINIMALIZOWANIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW ORAZ WDROŻENIE NOWOCZESNYCH SYSTEMÓW ICH ZBIÓRKI, ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA				
Zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów	udział gminy w kosztach inwestycyjnych budowy ZUO Trzebania	Gmina Pogorzela	budżet gminy	41
Razem				41
ELIMINOWANIE CZYNNIKÓW MOGĄCYCH WPŁYWAĆ NA POGORSZENIE STANU CZYSTOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO ORAZ ZMNIEJSZENIE STRAT ENERGII CIEPLNEJ				
ZAPEWNIENIE JAK NAJLEPSZEGO STANU AKUSTYCZNEGO ŚRODOWISKA				
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych	Promowanie paliw ekologicznych oraz nośników energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych).	Gmina Pogorzela	budżet gminy, budżet powiatu inne środki	40
	Systematyczna wymiana okien w budynkach komunalnych	Gmina Pogorzela	budżet gminy, inne środki	120
Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi	Modernizacja dróg gminnych	Gmina Pogorzela	budżet gminy, budżet samorządu wojewódzkiego	400
	Tworzenie ścieżek rowerowych oraz promowanie tego rodzaju komunikacji	Gmina Pogorzela	budżet gminy WFOŚiGW	60
Razem				620
CHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB PRZED DEGRADACJĄ				
Racjonalne gospodarowanie gruntami oraz ochrona przed degradacją	Wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej (szkolenia, publikacje), promowanie rolnictwa ekologicznego	Gmina Pogorzela	budżet gminy, inne środki	40
Razem				40

cd tabeli 13

OCHRONA I WZBOGACANIE SYSTEMU PRZYRODNICZEGO GMINY				
Ochrona przyrody i krajobrazu	Opracowanie waloryzacji przyrodniczej gminy oraz objęcie ochroną prawną najcenniejszych elementów przyrody	Gmina Pogorzela	budżet gminy WFOŚiGW	50
Utworzenie lokalnego systemu powiazań przyrodniczych i usankcjonowanie prawne poprzez zapis w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	Opracowanie projektu granicy rolno - leśnej		budżet gminy WFOŚiGW, inne środki	50
	Rekonstrukcja korytarzy ekologicznych Zwiększenie lesistości zgodnie z projektem granicy rolno - leśnej		budżet gminy, WFOŚiGW, EFOiGR, prywatni właśc., inne środki	po oprac. ww. proj.
Razem				100
ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY				
Tworzenie warunków dla edukacji ekologicznej mieszkańców gminy	Współdziałanie w rozwój bazy danych o środowisku i jego ochronie	Gmina Pogorzela	budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, sponsorzy	60
	Popularyzacja walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy (tworzenie ścieżek dydaktycznych, foldery, broszury informacyjne)			
Łączenie organizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej (konkursy o tematyce ekologicznej)				
Powszechny dostęp do informacji o środowisku ze szczególnym wskazywaniem pozytywnych zmian	rozpowszechnianie danych o środowisku w gminie poprzez publikacje w prasie lokalnej, współpracę ze szkołami oraz różnymi organizacjami działającymi na terenie gminy			
Zadania własne				27 051
Zadania koordynowane				36 200
Ogółem				63 251

 Zadania koordynowane

SPIS TABEL

Tabela 1	Obszary perspektywiczne	17
Tabela 2	Zestawienie wyrobisk	17
Tabela 3	Stan czystości Pogony w roku hydrologicznym 2001	18
Tabela 4	Użytkowanie gruntów	21
Tabela 5	Klasyfikacja gleboznawcza użytków rolnych	22
Tabela 6	Kompleksy przydatności rolniczej gruntów	22
Tabela 7	Drzewa o charakterze pomnikowym	26
Tabela 8	Struktura zużycia wody	32
Tabela 9	Bilans ścieków	33
Tabela 10	Główne źródła emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego	42
Tabela 11	Kierunki działań oraz oczekiwane efekty ekologiczne	60
Tabela 12	Spis zadań inwestycyjnych na lata 2004 – 2007	63
Tabela 13	Spis zadań na lata 2008 - 2015	66

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Aneks do dok. hydrogeologicznej. Pracownia Dokumentacji Hydrogeologicznej – P. Wołczyr. Leszno 1998 r.
2. Aneks do dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia wód podziemnych z utworów czwartorzędowych – plejstocenijskich – Wziąchów. Hydroservis Zakład Geologiczno – Wiertniczy. Poznań 1993 r.
3. Diagnoza stanu i kierunki działań w ochronie środowiska do roku 2010 – woj. leszczyńskie. Urząd Wojewódzki w Lesznie. Leszno 1996.
4. II Polityka ekologiczna państwa. Warszawa 2000 r.
5. Koncepcja programowo – przestrzenna. Część ogólna i technologiczna – instalacyjna międzygminnego systemu kanalizacji gmin: Kobylin, Krobia, Pępowo, Pogorzela. Przedsiębiorstwo Inżynierii Ochrony Środowiska EKOWOD Sp. z o.o. Wrocław 2003 r.
6. Maćków. Ocena oddziaływania na środowisko prac geologiczno – rozpoznawczych na złożu kruszywa naturalnego “Międzyborze”. Wrocław 2000 r.
7. Mapa glebowo – rolnicza w skali 1 : 10 000 (WBGiTR w Lesznie).
8. Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. A.S. Kleczkowski. AGH Kraków 1990.
9. Mapa topograficzna w skali 1 : 10 000 (PPGK 1986-87).
10. Mapy hydrograficzne w skali 1:50000; - oprac. z 1990 r. (OPGK Poznań) i 2000 r. (Główny Geodeta Kraju).
11. Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006.
12. Ocena warunków hydrogeologicznych woj. leszczyńskiego: cz. I - Warunki hydrologiczne i cz. II - Warunki hydrogeologiczne. Przedsiębiorstwo Geologiczne Proxima Wrocław 1994 r.
13. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010. Warszawa 2002 r.
14. Program Ochrony Środowiska Powiatu Gostyńskiego. EKO-EFEKT Sp. z o.o. W-wa 2004 r.
15. Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2002 - 2010, projekt. ARCADIS Ekokonrem sp. z o.o. Wrocław 2002 r.
16. Program promocji zarządzania środowiskowego w Polsce. Ministerstwo Środowiska. Warszawa 2003 r.
17. Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska dla gmin powiatu gostyńskiego, gminy Kobylin oraz powiatu gostyńskiego. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Warszawie i EKO-EFEKT Sp. z o.o. Gostyń 2001 r.
18. Projekt prac geologicznych dla określenia warunków hydrogeologicznych w związku z projektowaniem miejsko – gminnego składowiska odpadów komunalnych “Pogorzela”. Hydroservis Zakład Geologiczno – Wiertniczy. Poznań 1996 r.
19. Raport oddziaływania na środowisko projektowanej stacji bazowej telefonii komórkowej PTK CENTERTEL Nr F – 4337 – PWLS1 Pogorzela, ul. Gostyńska 10. Zakład Sozotechniki Sp. z o.o. Bydgoszcz 2002 r.
20. Raporty o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach 1998 - 2003. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Poznań.

21. Sołowiej Daniela. Podstawy metodyki oceny środowiska przyrodniczego człowieka. Wydawnictwo Naukowe UAM. Poznań 1992.
22. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego. Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2000 r.
23. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Gostyńskiego. Gostyń 2001 r.
24. Studium techniczno – ekologiczne. Program ochrony wód zlewni Baryczy. Instytut Ochrony Środowiska. Oddział we Wrocławiu. Wrocław 2001 r.
25. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Pogorzela. Pracownia Urbanistyczno – Architektoniczna – Mirosław Gandziarski. Lubiąż 2000 r.
26. Surowce mineralne województwa leszczyńskiego w aspekcie ochrony złóż i środowiska naturalnego - gmina Pogorzela. EKOKONREM Wrocław 1992 r.
27. Szapliński. Projekt prac geologiczno – rozpoznawczych w kat. C1 na złożu kruszywa naturalnego “Międzyborze”. Wrocław 2000 r.
28. Szapliński. Uproszczona dokumentacja geologiczna w kat. C1 złoża kruszywa naturalnego – piasku, “Międzyborze”. Wrocław 2000 r.
29. Wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego w ramach współpracy dwustronnej z państwami UE. Departament Polityki Ekologicznej. Warszawa 2003. r.
30. Województwo leszczyńskie. Walory przyrodnicze i kulturowe. WBPP Leszno 1987.
31. Województwo leszczyńskie. Zagrożenia i dewastacje środowiska naturalnego, WBPP Leszno 1988 r.
32. Wytyczne sporządzania Programów Ochrony Środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.